

Regionale spreiding van de eerstelijns mondzorgcapaciteit in Nederland 2010-2012

P. Heiligers
I. van der Lee
R. Batenburg

Colofon

Dit is een rapport van het Capaciteitsorgaan

Postbus 20051 | 3502 LB Utrecht

info@capaciteitsorgaan.nl | www.capaciteitsorgaan.nl

T 030-2823840

Uitvoering

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van het Capaciteitsorgaan door het NIVEL

Maand/jaartal: 04/2013

Inhoud

Voorwoord	5
Samenvatting	6
Inleiding	8
1 Regionale spreiding tandartsen	10
1.1 Regionale spreiding tandartsen in NMT-regio's	10
1.2 Regionale spreiding tandartsen in Provincies	28
1.3 Regionale ongelijkheid tandartsen	31
2 Regionale spreiding mondhygiënisten	32
2.1 Regionale spreiding mondhygiënisten in NMT-regio's	32
2.2 Regionale spreiding mondhygiënisten in Provincies	47
2.3 Regionale ongelijkheid mondhygiënisten	51
3 De regionale spreiding van tandartsen én mondhygiënisten	52
3.1 Regionale spreiding eerstelijns mondzorgberoepen	52
3.2 Samenhang tandartsendichtheid en mondhygiënistendichtheid	54
3.3 Verhouding tussen tandartsen en mondhygiënisten	56
4 Dichtheden van eerstelijns mondzorgverleners naar regio's en provincies, vertaald naar 'risicogebieden'	57
4.1 Inleiding	57
4.2 'Risicogebieden' met betrekking tot de huidige en toekomstige dichtheid van tandartsen	58
4.3 'Risicogebieden' met betrekking tot de huidige en toekomstige dichtheid van mondhygiënisten	60
5 Conclusie en reflectie	63

Voorwoord

In dit rapport wordt verslag gedaan van de regionale spreiding van de eerstelijns mondzorgberoepen in Nederland anno 2012. Dit onderzoek is door het NIVEL uitgevoerd in opdracht van het Capaciteitsorgaan ten behoeve van de integrale capaciteitsraming voor medisch specialistische en tandheelkundige vervolgoopleidingen die eind 2013 uitgebracht zal worden.

Dank gaat uit naar de werkgroep Eerstelijns Mondzorg (ELM) van het Capaciteitsorgaan die fungeerde als begeleidende werkgroep bestaande uit:

- Dhr. F.R. Barendrecht
- Dhr. R.J. Bausch
- Mw. C.S. Boltje-de Boer.
- Dhr. J. Bruers
- Dhr. J.L.M. van den Heuvel
- Mw. C. Julien
- Dhr. J.A. Kieft
- Mw. P. Koole-Kisman
- Mw. J. van Rennes
- Dhr. J. Tams
- Dhr. N. Vos

De dagelijkse begeleiding van het onderzoek vanuit het Capaciteitsorgaan als opdrachtgever was in handen van mw. A.E. Zandbergen en dhr. H.J. Leliefeld van het Capaciteitsorgaan. Meer informatie over de taken van het Capaciteitsorgaan, de werkgroep ELM en eerdere publicaties, zijn te vinden via www.capaciteitsorgaan.nl.

Utrecht, april 2013

Samenvatting

In dit rapport wordt de regionale spreiding van de eerstelijns mondzorgberoepen in Nederland anno 2012 beschreven. Het doel van het onderzoek is het actualiseren van de regionale spreiding van tandartsen en mondhygiënisten zoals dit in de laatste rapportage uit 2010 is beschreven. Hiertoe is gebruik gemaakt van de adressen (postcodes) van tandartsen, aangeleverd door het BIG en de NMT, en adressen (postcodes) van mondhygiënisten aangeleverd door de NVM. Voor het bepalen en weergeven van de geografische bereikbaarheid van tandartsen en mondhygiënisten in Nederland, zijn op het postcodeniveau bevolkingsgegevens gekoppeld aan aanbodgegevens. De regionale spreidingen/dichtheden van beide beroepsgroepen worden beschreven volgens de indeling naar NMT-regio's en naar provincie.

De tandartsendichtheid in Nederland 2010-2012

Omdat tussen 2010 en 2012 het totaal aantal tandartsen in Nederland is toegenomen (van 8.390 naar 8.698) is ook het aantal tandartsen per 100.000 inwoners (de tandartsendichtheid) in de meeste NMT-regio's gestegen. Deze stijging geldt ook voor de oudste (55 jaar of ouder) en jongste (40 jaar of jonger) groepen tandartsen. De tandartsendichtheid is het hoogst in de NMT-regio Amsterdam-Haarlem e.o., gevolgd door Gelderland Centraal. Ze is het laagst in de NMT-regio's Regio Oost en IJsselland. Naar provincie laten Noord- en Zuid-Holland de hoogste tandartsendichtheid zien. De regionale verschillen in tandartsendichtheid zijn voor de provincie-indeling minder groot dan voor de indeling naar NMT-regio's.

Ook de 'dichtheid' van tandartsen die in het buitenland hun diploma hebben behaald is het hoogst in de NMT-regio Amsterdam-Haarlem e.o.. Andere NMT-regio's waar tandartsen met een buitenlands diploma zich relatief vaak vestigen, zijn Zuid-Holland Midden en Friesland. In deze regio's zijn het vaakst in het buitenland gediplomeerde tandartsen met een niet-Nederlandse nationaliteit gevestigd. In het buitenland gediplomeerde tandartsen met een Nederlandse nationaliteit (zij die de 'U-bocht-constructie' hebben gevolgd), zijn relatief het vaakst gevestigd in de NMT-regio's Amsterdam-Haarlem e.o. en Zuid-Holland Zuid.

De mondhygiënistendichtheid in Nederland 2010-2012

Uit een vergelijking van de NVM-gegevens uit 2010 en uit 2012 komt naar voren dat het aantal mondhygiënisten in Nederland dat NVM-lid is, per NMT-regio licht is gedaald (van 2.195 in 2010 naar 2.136 in 2012). Hierbij dient aangetekend te worden dat ook de organisatiegraad van de NVM tussen 2010 en 2012 is gedaald en deze dichtheden kunnen dus een onderschatting zijn. Gegeven deze beperking is de trend dat het aantal oudere mondhygiënisten (55 jaar en ouder) per NMT-regio tussen 2010 en 2012 is toegenomen, terwijl het aantal jongere mondhygiënisten is afgenomen (40 jaar of jonger).

In de provincies Noord-Holland, Utrecht en Friesland zijn de grootste aantallen mondhygiënisten gevestigd, in Zeeland, Drenthe en Limburg de laagste aantallen. Net als bij de tandartsendichtheid zijn de regionale verschillen in mondhygiënistendichtheid tussen de provincies minder groot in vergelijking met regionale verschillen tussen de NMT-regio's.

De dichtheid van eerstelijns mondzorgverleners in Nederland 2010-2012

In dit rapport is ook gekeken naar de regionale spreiding van tandartsen en mondhygiënisten samen. Specifiek is berekend wat het verschil is tussen het laagste en hoogste aantal tandartsen en mondhygiënisten per 100.000 inwoners voor de verschillende NMT-regio's. Dit verschil blijkt tussen 2010 en 2012 gelijk te zijn gebleven (58 eerstelijns mondzorgberoepen per 100.000 inwoners). Ook is het verschil tussen de NMT-regio's met de laagste en hoogste tandartsendichtheid tussen 2010 en 2012 niet veranderd (52 tandartsen per 100.000 inwoners). Voor de mondhygiënistendichtheid is dit verschil wel toegenomen (van 10 naar 13 mondhygiënisten per 100.000 inwoners), maar hierbij dient in acht te worden genomen dat de mondhygiënistendichtheid is gebaseerd op gegevens van NVM-leden. De verhouding tandartsen-mondhygiënisten varieert getalsmatig niet veel tussen regio's. Wel is het zo dat regio's met een hoge tandartsendichtheid ook vaker een hoge mondhygiënistendichtheid kennen.

Regionale concentratie knelpunten

Tot slot is in dit rapport voor alle NMT-regio's en provincies bepaald hoe zij scoren op een drietal 'knelpuntindicatoren': (1) de relatieve dichtheid van tandartsen/mondhygiënisten ten opzichte van het landelijk gemiddelde in 2012 (hoe verder onder het gemiddelde, hoe groter het regionale knelpunt), (2) de relatieve dichtheid van tandartsen/mondhygiënisten van 55 jaar of ouder ten opzichte van het landelijk gemiddelde in 2012 (hoe verder boven het gemiddelde, hoe groter het regionale knelpunt), en (3) de relatieve dichtheid van tandartsen en mondhygiënisten van 40 jaar en jonger ten opzichte van het landelijk gemiddelde in 2012 (hoe verder onder het gemiddelde, hoe groter het regionale knelpunt). Op basis van de scores op deze drie knelpuntindicatoren kan worden afgeleid dat de regio's Holland Noord en Friesland relatief het meest ongunstig scoren ten opzichte van het landelijk gemiddelde met ongunstige scores op alle drie de indicatoren voor de tandartsen. Wat betreft de (huidige en toekomstige) dichtheid van mondhygiënisten scoren de regio's Limburg en Noord Nederland het meest ongunstig.

Inleiding

Achtergrond

In de NIVEL-notitie 'Monitoring van de eerstelijns mondzorgcapaciteit in Nederland: actualiseren en historiseren van ramingsparameters' (Heiligers en van der Velden, 2011) werden trendanalyses gepresenteerd van het aantal werkzame tandartsen en mondhygiënist in Nederland en de instroom in de opleiding tot tandarts en mondhygiënist. In deze notitie werd ook de regionale spreiding van beide beroepsgroepen beschreven, per 1 januari 2010. Daartoe werd gebruik gemaakt van de woonplaatsgegevens van tandartsen aangeleverd door het BIG en de NMT, en van woonplaatsgegevens van mondhygiënist aangeleverd door de NVM. De regio-indeling van de NMT was leidend om de regionale spreidingen/dichtheden van beide beroepsgroepen te presenteren. Ook waren in de notitie analyses en kaartjes gemaakt over de regionale spreiding van tandartsen en mondhygiënist naar leeftijd, zijnde ouderen (55+) en jongeren (40-) om de dynamiek van de beroepsgroepen in de analyses te betrekken.

Voor veel beleidsontwikkelingen rond de mondzorg is regionale spreiding een zeer belangrijk gegeven. Bereikbaarheid en beschikbaarheid van mondzorgvoorzieningen is een randvoorwaarde voor toegankelijke mondzorg. Ook de achterliggende doelstellingen van meer marktwerking in de mondzorg zijn afhankelijk van regionale spreiding. Het prikkelen van concurrentie en de keuze- en overstapmogelijkheden van cliënten zijn sterk afhankelijk van een voldoende aanbod aan voorzieningen en capaciteit, zowel op regionaal en lokaal niveau. De vraag is thans hoe de regionale spreiding van tandartsen en mondhygiënist over Nederland nu is, en of die sinds de laatste rapportage is veranderd.

Doel

De doelstelling van dit onderzoek is het actualiseren van de regionale spreiding en bereikbaarheid van de eerstelijns mondzorgberoepen in Nederland. Concreet zijn de te beantwoorden vraagstellingen als volgt:

1. Hoe ziet de spreiding van tandartsen en mondhygiënist anno 2012 in Nederland er uit naar regio, gegeven verschillende regio-indelingen (NMT-regio's, provincies) en verschillende bronnen (BIG, NMT, NVM) waarin de woonplaats van tandartsen en mondhygiënist wordt geregistreerd?
2. Hoe ziet de spreiding van tandartsen en mondhygiënist anno 2012 in Nederland er uit naar regio voor 'oudere' en 'jongere' tandartsen en mondhygiënist?
3. Hoe zijn de regionale spreidingen (onder 1. en 2) veranderd tussen 2010 en 2012 en wat betekent dit voor de regionale ongelijkheid?
4. Bestaat er een verband tussen de tandartsen- en mondhygiënist-dichtheid op NMT-regio en provinciaal niveau?

Methodologische verantwoording

De verschillen die in de volgende hoofdstukken in de spreiding van tandartsen en mondhygiënisten tussen 2010 en 2012 naar voren komen, zijn niet op significantie getoetst. Het hoofddoel is de verschillen in spreiding van tandartsen en mondhygiënisten tussen regio's te beschrijven en deze niet te relateren aan de spreiding binnen regio's.

Naast de totale aantallen tandartsen en mondhygiënisten, worden de relatieve aantallen tandartsen en mondhygiënisten per 100.000 inwoners (dichtheden) in de regio's (NMT-regio's en provincies) gepresenteerd. Het inwoneraantal dat gebruikt is voor het bepalen van de tandartsen- en mondhygiënistendichtheid is gebaseerd op de CBS-gegevens per 1 januari 2010, respectievelijk 2012. Voor het bepalen van de relatieve aantallen tandartsen en mondhygiënisten per 100.000 inwoners (dichtheden) in de regio's, zijn op het postcodeniveau bevolkingsgegevens gekoppeld aan aanbodgegevens. Allereerst zijn op basis van postcodes inwoneraantallen per gemeente gekoppeld aan de indeling in NMT-regio, dan wel aan provincies. Vervolgens zijn de aantallen tandartsen die bij de NMT geregistreerd staan, dan wel in de BIG-registratie opgenomen zijn aan NMT-regio en ook aan provincie gekoppeld. Hetzelfde is gedaan voor de mondhygiënisten die lid zijn van de NVM. Tot slot zijn per regiotype de aantallen tandartsen en mondhygiënisten aan de aantallen inwoners gerelateerd.

De keuze om zowel NMT-gegevens als BIG-gegevens in dit rapport weer te geven heeft verschillende redenen. Allereerst worden in de BIG-registratie ook tandartsen boven de 65 jaar opgenomen, en bij de NMT niet. Uit een eerdere peiling onder tandartsen was gebleken, dat een relevant aandeel van de tandartsen die de pensioenleeftijd gepasseerd zijn, toch nog wel aan het werk is. Daarom is in deze studie gekozen is om die leeftijdsgrens van 65 jaar los te laten.

Daarnaast zijn in het BIG-register tandartsen met een buitenlands diploma opgenomen, en in de NMT-gegevens zijn tandartsen met een buitenlands diploma ondervertegenwoordigd. Deze groep wilden wij ook in deze studie meenemen.

Er is gekozen voor de woonplaats bij de spreidingsgegevens van de mondzorg en de weergave in kaartjes. Dit heeft te maken met het feit dat we op basis van de NMT-gegevens de meest recente adresgegevens konden hanteren. En de NMT registreert op woonplaats.

Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk wordt besproken hoe de spreiding van tandartsen er in Nederland anno 2012 uit ziet en vergeleken met 2010. Daarbij wordt in de eerste paragraaf de spreiding ingedeeld in NMT-regio's, om vervolgens in de tweede paragraaf in te gaan op de spreiding van tandartsen over de provincies. De spreiding van de mondhygiënisten in Nederland anno 2012 en de vergelijking met de spreiding in 2010 wordt in het daaropvolgende hoofdstuk beschreven. Tot slot wordt in het laatste hoofdstuk ingegaan op de regionale ongelijkheid. Daartoe wordt de spreiding van de groep tandartsen en de mondhygiënisten, gezamenlijk, ook besproken.

1 Regionale spreiding tandartsen

1.1 Regionale spreiding tandartsen in NMT-regio's

NMT-gegevens, een vergelijking van 2010 en 2012

Voor de beschrijving van de regionale spreiding van tandartsen in Nederland staan de onderstaande tabellen 1.1 en 1.2 centraal. Beide zijn gebaseerd op NMT-gegevens. Uit de vergelijking van deze gegevens blijkt dat in twee jaar tijd het totale aantal tandartsen per NMT-regio is toegenomen. In Zuid-West Nederland en Centraal Brabant is het aantal oudere tandartsen fors toegenomen, terwijl de instroom van jongere tandartsen daarbij achterblijft. In Regio Oost en Limburg was in 2010 de instroom jongeren al fors lager dan de groei van oudere tandartsen en in Regio Oost is dat verschil in twee jaar tijd nog groter geworden. In Midden Nederland, Gelderland Centraal, Amsterdam-Haarlem e.o. en Zuid-Holland Zuid is daarentegen de instroom van jongere tandartsen groter dan de toename bij de oudere tandartsen.

Het inwoneraantal dat gebruikt is voor het bepalen van de tandartsendichtheid is gebaseerd op de CBS-gegevens per 1 januari 2010, respectievelijk 2012. In 2010 is de gemiddelde tandartsendichtheid in ons land is 50, dit wil zeggen dat er 50 tandartsen per 100.000 inwoners zijn. De dichtheid van jongere tandartsen blijft bij de meeste regio's achter, in vergelijking met de dichtheid van oudere tandartsen in die regio's. Alleen in Noord Nederland, Gelderland Centraal, Amsterdam-Haarlem e.o. en Utrecht Polderland is de dichtheid hoger bij de jongeren. In 2012 is de gemiddelde dichtheid 52 geworden, maar de verhouding in tandartsendichtheid tussen de oudste en jongste tandartsen laat hetzelfde beeld zien. In de Randstad lijkt er geen probleem te verwachten in de vervanging van oudere tandartsen.

Een vergelijking van BIG-gegevens en NMT-gegevens over 2012

In tabel 1.3 zijn de BIG-gegevens over 2012 gebruikt en is de nieuwe definitie gehanteerd voor het weergeven van de aantallen tandartsen. Dit betekent, dat alle tandartsen zonder leeftijdsbeperking in de analyse zijn meegenomen en degenen met een registratie als orthodontist of kaakchirurg zijn geëxcludeerd. In tabel 1.3 zijn de BIG-gegevens weergegeven in de NMT-regio indeling.

Zowel tabel 1.2 als tabel 1.3 laten de gegevens zien van aantallen tandartsen in 2012. Een vergelijking van NMT- en BIG-gegevens laat voor vrijwel alle regio's hogere aantallen tandartsen per inwoner zien in de BIG-registratie (met uitzondering van Zuid-Holland Zuid en Limburg). Hetzelfde geldt voor het aantal oudere tandartsen. Die hogere aantallen zijn te verklaren doordat bij het gebruik van de BIG als bron mogelijk ook niet werkzame tandartsen meegeteld zijn en (zoals eerder aangegeven) een definitie is gehanteerd waarbij geen leeftijdsgrens van 65 jaar toegepast; hetgeen bij de NMT-gegevens wel het geval is.

De BIG-registratie laat bij de instroom van jonge tandartsen in veel regio's juist lagere aantallen zien dan bij de NMT-gegevens. Een mogelijke verklaring is dat de BIG-gegevens van eind augustus 2012 dateren en de gegevens van de NMT betrekking hebben op 1 november. Opmerkelijk is in dat geval het hogere aantal jongere BIG-geregistreerden in de regio Amsterdam-Haarlem e.o. Ook in 4 andere regio's is het aantal jongere BIG-

geregistreerden hoger dan bij de NMT-gegevens, maar het verschil is aanmerkelijk minder (Centraal Brabant, Utrecht Polderland, IJsselland en Midden Nederland).

Tandartsen met een buitenlands diploma

Ook wordt in Tabel 1.4 de spreiding van BIG-geregistreerde tandartsen getoond die in het buitenland gediplomeerd zijn maar bekend zijn op een Nederlands adres (N=398), naar NMT-regio. In Amsterdam-Haarlem e.o. blijkt het aantal tandartsen met een buitenlands diploma per regio (N=74) het grootst te zijn, gevolgd door de regio Zuid-Holland Midden met 71 tandartsen. Ook wordt in tabel 1.4 uitgesplitst naar Nederlandse nationaliteit en niet-Nederlandse nationaliteit. Voor in het buitenland gediplomeerde tandartsen met een niet-Nederlandse nationaliteit geldt dat wederom de meeste tandartsen in de regio's Zuid-Holland midden (N=59) Amsterdam-Haarlem e.o. (N=49) zitten. Hetzelfde geldt voor in het buitenland gediplomeerde tandartsen met een Nederlandse nationaliteit.

Tabel 1.1: Aantal tandartsen in Nederland naar NMT-regio, gerelateerd aan aantal inwoners. Naast de weergave van het totale aantal tandartsen separaat ook de tandartsen van 55 jaar en ouder en de jongste instroom: tot 40 jaar (2010)*

NMT-code	NMT-regio	aantal inw. per regio ¹	aantal tandartsen		aantal tandartsen van 55 jaar of ouder per regio		Jongste instroom van tandartsen: 40 jaar of jonger per regio	Jongste instroom van tandartsen: 40 jaar of jonger per 100.000 inw. naar regio
			aantal tandartsen per regio	aantal tandartsen per 100.000 inw. naar regio	aantal tandartsen van 55 jaar of ouder per regio	aantal tandartsen van 55 jaar of ouder per 100.000 inw. naar regio		
1	Friesland	646.333	285	44	100	15	80	12
2	Noord Nederland	1.068.033	562	53	162	15	204	19
3	IJsselland	1.021.237	375	37	125	12	94	9
4	Regio Oost	1.027.160	410	40	138	13	100	10
5	Midden Nederland	1.125.875	617	55	181	16	149	13
6	Gelderland Centraal	1.036.443	710	69	186	18	303	29
7	Amsterdam-Haarlem e.o.	1.423.136	1.266	89	333	23	537	38
8	Holland Noord	1.125.875	469	42	166	15	140	12
9	Zuid-Holland Midden	1.823.856	878	48	290	16	244	13
10	Zuid-Holland Zuid	1.731.597	682	39	200	12	166	10
11	Utrecht Polderland	823.912	422	51	119	14	144	17
12	Zuid-West Nederland	1.012.289	411	41	113	11	98	10
13	Centraal Brabant	1.735.420	756	44	207	12	216	12
14	Limburg	1.114.803	483	43	154	14	102	9
	Overig		64		17		17	
	Nederland	16.715.969	8.390	50	2.491	15	2.594	15

*Bron data NMT, 2010

¹ CBS-gegevens per 1 januari 2010

Tabel 1.2: Aantal tandartsen in Nederland naar NMT-regio, gerelateerd aan aantal inwoners. Naast de weergave van het totale aantal tandartsen separaat ook de tandartsen van 55 jaar en ouder en de jongste instroom: tot 40 jaar (2012)*

NMT-code	NMT-regio	aantal inw. per regio ¹	aantal tandartsen per regio	aantal tandartsen per 100.000inw naar regio	aantal tandartsen van 55 jaar of ouder per regio	aantal tandartsen van 55 jaar of ouder per 100.000 inw. naar regio	Jongste instroom van tandartsen: 40 jaar of jonger per regio	Jongste instroom van tandartsen: 40 jaar of jonger per 100.000 inw. naar regio
1	Friesland	647.214	305	47	108	17	101	16
2	Noord Nederland	1.071.682	564	53	163	15	229	21
3	IJsselland	1.028.472	384	37	148	14	102	10
4	Regio Oost	1.029.341	411	40	157	15	96	9
5	Midden Nederland	1.140.003	622	55	174	15	168	15
6	Gelderland Centraal	1.043.776	754	72	194	19	347	33
7	Amsterdam-Haarlem e.o.	1.454.586	1.295	89	347	24	574	39
8	Holland Noord	981.887	484	49	172	18	155	16
9	Zuid-Holland Midden	1.851.635	921	48	322	17	278	15
10	Zuid-Holland Zuid	1.764.210	726	41	233	13	218	12
11	Utrecht Polderland	835.814	451	54	125	15	176	21
12	Zuid-West Nederland	1.016.217	414	41	145	14	106	10
13	Centraal Brabant	1.750.310	793	45	250	14	239	14
14	Limburg	1.115.201	532	48	183	16	134	12
	Overig		42		16		10	
	Nederland	16.730.348	8.698	52	2.737	16	2.933	18

*Bron data NMT, 2012

¹ CBS-gegevens per 1 januari 2012

Tabel 1.3: Aantal tandartsen in Nederland naar NMT-regio, gerelateerd aan aantal inwoners. Naast de weergave van het totale aantal tandartsen separaat ook de tandartsen van 55 jaar en ouder en de jongste instroom: tot 40 jaar (BIG, augustus 2012)*

NMT-code	NMT-regio	aantal inw. per regio ¹	aantal tandartsen per regio	aantal tandartsen per 100.000 inw naar regio	aantal tandartsen van 55 jaar of ouder per regio	aantal tandartsen van 55 jaar of ouder per 100.000 inw. naar regio	Jongste instroom van tandartsen: 40 jaar of jonger per regio	Jongste instroom van tandartsen: 40 jaar of jonger per 100.000 inw. naar regio
1	Friesland	647.214	345	53	181	28	78	12
2	Noord Nederland	1.071.682	687	64	296	28	229	21
3	IJsselland	1.028.472	482	47	234	23	113	11
4	Regio Oost	1.029.341	485	47	265	26	92	9
5	Midden Nederland	1.140.003	868	76	403	35	172	15
6	Gelderland Centraal	1.043.776	854	82	308	30	327	31
7	Amsterdam-Haarlem e.o.	1.454.586	1659	114	535	37	750	52
8	Holland Noord	981.887	554	56	273	28	135	14
9	Zuid-Holland Midden	1.851.635	1052	57	502	27	266	14
10	Zuid-Holland Zuid	1.764.210	682	39	298	17	174	10
11	Utrecht Polderland	835.814	523	63	193	23	192	23
12	Zuid-West Nederland	1.016.217	440	43	223	22	79	8
13	Centraal Brabant	1.750.310	832	48	374	21	216	12
14	Limburg	1.115.201	527	47	241	22	102	9
	Onbekend adres in Nederland		5		2		1	
	Nederland	16.730.348	9.995	60	4328	26	2926	17

*Bron data BIG-registratie augustus 2012

¹ CBS-gegevens per 1 januari 2012

Tabel 1.4: Aantal tandartsen met een buitenlands diploma in Nederland naar NMT-regio, gerelateerd aan aantal inwoners. (BIG, augustus 2012)*

NMT-code	NMT-regio	aantal inw. per regio ¹	aantal tandartsen per regio	aantal tandartsen per 100.000inw naar regio	aantal tandartsen per regio, buitenlandse nationaliteit	aantal tandartsen per 100.000inw naar regio, buitenlandse nationaliteit	aantal tandartsen per regio, Nederlandse nationaliteit	aantal tandartsen per 100.000inw naar regio, Nederlandse nationaliteit
1	Friesland	647.214	23	4	19	2,94	3	0,46
2	Noord Nederland	1.071.682	20	2	11	1,03	9	0,84
3	IJsselland	1.028.472	15	1	10	0,97	5	0,49
4	Regio Oost	1.029.341	10	1	9	0,87	1	0,10
5	Midden Nederland	1.140.003	23	2	16	1,40	6	0,53
6	Gelderland Centraal	1.043.776	26	2	19	1,82	6	0,57
7	Amsterdam-Haarlem e.o.	1.454.586	74	5	49	3,37	24	1,65
8	Holland Noord	981.887	15	2	11	1,12	4	0,41
9	Zuid-Holland Midden	1.851.635	71	4	59	3,19	11	0,59
10	Zuid-Holland Zuid	1.764.210	60	3	42	2,38	18	1,02
11	Utrecht Polderland	835.814	20	2	14	1,68	6	0,72
12	Zuid-West Nederland	1.016.217	8	1	5	0,49	3	0,30
13	Centraal Brabant	1.750.310	22	1	13	0,74	9	0,51
14	Limburg	1.115.201	10	1	4	0,36	6	0,54
	Onbekend adres in Nederland		1		1			
	Nederland	16.730.348	398	2	282	1,69	111	0,66

*Bron data BIG-registratie augustus 2012

¹ CBS-gegevens per 1 januari 2012

Tandartsendichtheid

In tabel 1.5 is een overzicht van de tandartsendichtheid per NMT-regio weergegeven voor respectievelijk alle tandartsen, oudere tandartsen en jongere tandartsen. Hierin zijn de aantallen tandartsen op basis van NMT-gegevens van 2010 en 2012 geplaatst naast de BIG-gegevens van 2012.

De tandartsendichtheid wordt uitgedrukt in relatieve aantallen, dit wil zeggen het aantal tandartsen per 100.000 inwoners. Als we de NMT gegevens van 2010 en 2012 vergelijken (tabel 1.5) is er in de meeste regio's een stijging van de tandartsendichtheid te zien. Ook het landelijk gemiddelde stijgt van 50 naar 52 tandartsen per 100.000 inwoners. De stijging geldt niet alleen voor de totale populatie, maar ook voor de oudste en jongste tandartsen. Wel zien we dat het landelijk gemiddelde van de dichtheid van jonge tandartsen in 2012 hoger is (18) dan het landelijk gemiddelde van de dichtheid bij oude tandartsen (16).

Alleen in de regio Midden Nederland is de dichtheid afgenomen, ofschoon de instroom bij de jongste tandartsen in deze regio iets is toegenomen. Dit valt dat te verklaren, doordat het totale aantal tandartsen nauwelijks is toegenomen, terwijl het aantal inwoners relatief meer steeg (zie tabel 1.1 en tabel 1.2).

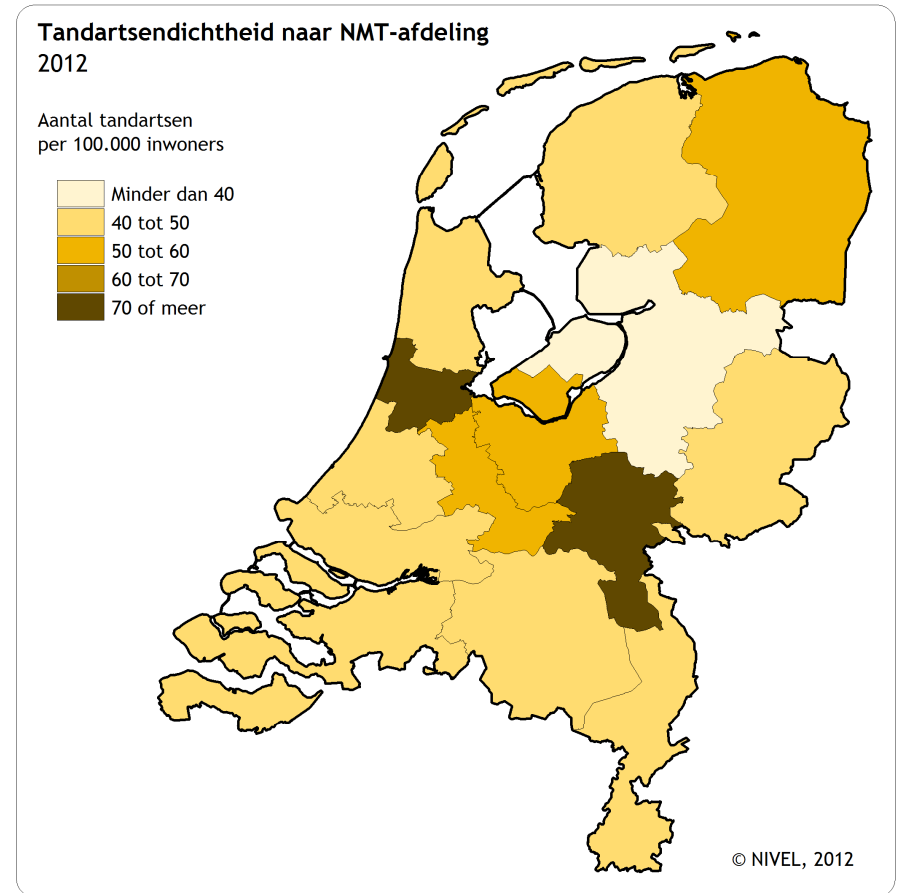
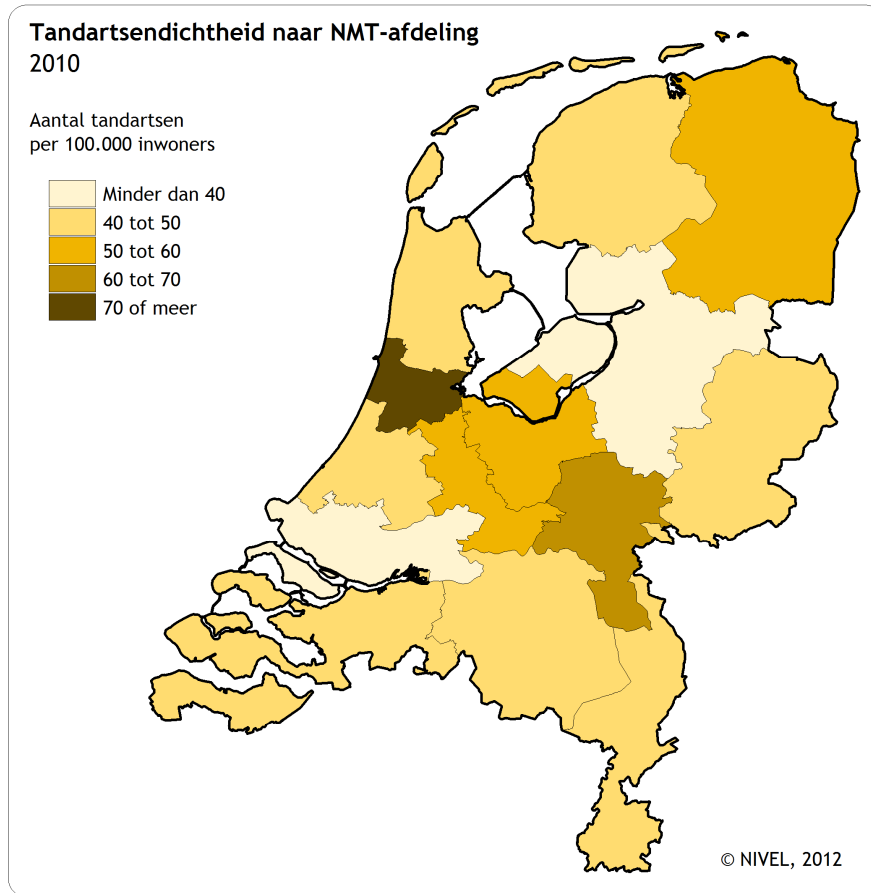
In de regio's Noord Nederland, IJsselland, Oost, Amsterdam-Haarlem e.o., Zuid Holland Midden en Zuid-West Nederland is de tandartsendichtheid gelijk gebleven in de afgelopen twee jaar. In de regio Oost nam de tandartsendichtheid wel iets af bij de jongste en in Midden Nederland bij de oudste tandartsen.

Tabel 1.5 wordt grafisch weergegeven in de figuren 1.1, 1.2 en 1.3. Deze figuren zijn een grafische weergave van respectievelijk het totale aantal tandartsen separaat, het aantal tandartsen van 55 jaar en ouder en de jongste instroom tot 40 jaar. Zichtbaar wordt, dat rondom de plaatsen waar een tandheelkunde opleiding gevestigd is, de dichtheid ook relatief hoog is (Nijmegen, Amsterdam en Groningen).

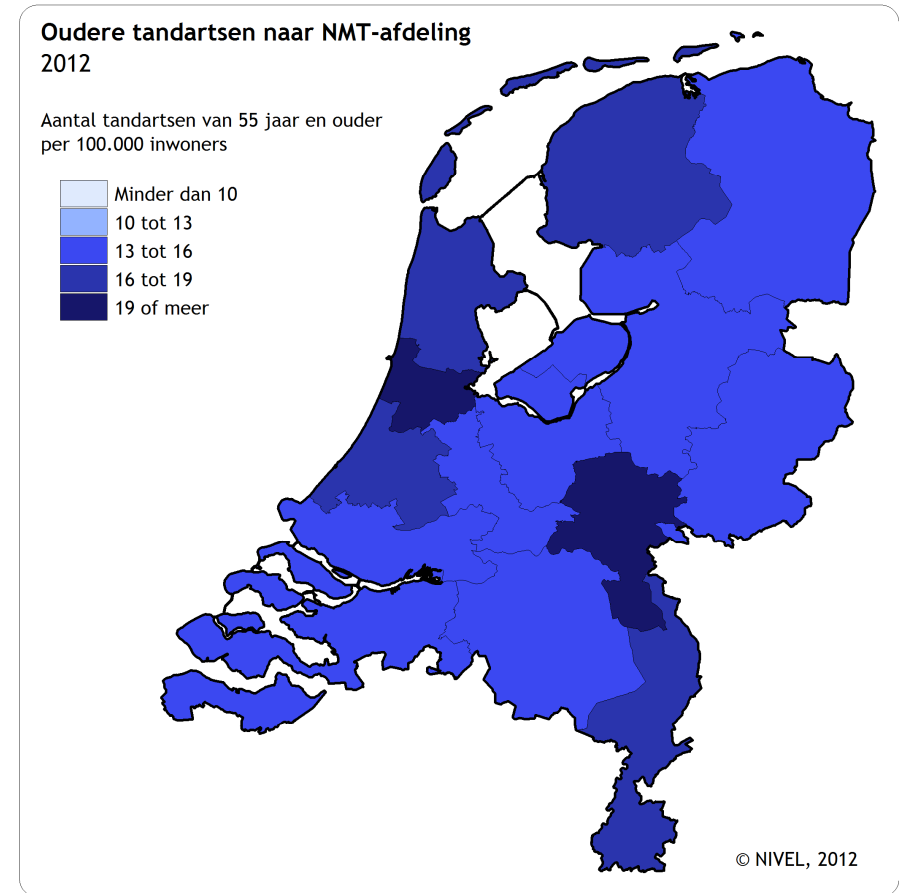
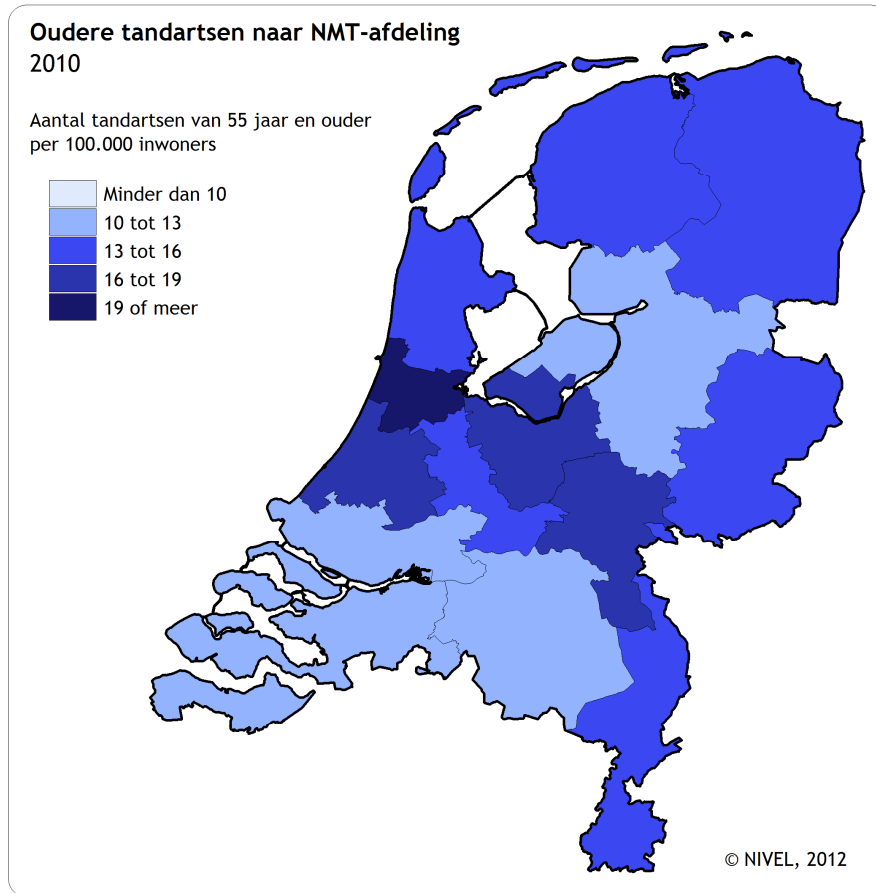
Tabel 1.5: Aantal tandartsen in Nederland naar NMT-regio, gerelateerd aan aantal inwoners. Vergelijking tandartsendichtheid 2010 en 2012 met NMT-gegevens en daarnaast tandartsendichtheid 2012 op basis van BIG-gegevens. Naast de weergave van het totale aantal tandartsen separaat ook de tandartsen van 55 jaar en ouder en de jongste instroom: tot 40 jaar

NMT-code	NMT-regio	aantal tandartsen per 100.000inw naar regio (NMT 2010)	aantal tandartsen per 100.000inw naar regio (NMT 2012)	aantal tandartsen per 100.000inw naar regio (BIG 2012)	aantal tandartsen van 55 jaar of ouder per 100.000 inw. naar regio (NMT 2010)	aantal tandartsen van 55 jaar of ouder per 100.000 inw. naar regio (NMT 2012)	aantal tandartsen van 55 jaar of ouder per 100.000 inw. naar regio (BIG 2012)	Jongste instroom van tandartsen: 40 jaar of jonger per 100.000 inw. naar regio (NMT 2010)	Jongste instroom van tandartsen: 40 jaar of jonger per 100.000 inw. naar regio (NMT 2012)	Jongste instroom van tandartsen: 40 jaar of jonger per 100.000 inw. naar regio (BIG 2012)
1	Friesland	44	47	53	15	17	28	12	16	12
2	Noord Nederland	53	53	64	15	15	28	19	21	21
3	IJsselland	37	37	47	12	14	23	9	10	11
4	Regio Oost	40	40	47	13	15	26	10	9	9
5	Midden Nederland	55	55	76	16	15	35	13	15	15
6	Gelderland Centraal	69	72	82	18	19	30	29	33	31
7	Amsterdam-Haarlem e.o.	89	89	114	23	24	37	38	39	52
8	Holland Noord	42	49	56	15	18	28	12	16	14
9	Zuid-Holland Midden	48	48	57	16	17	27	13	15	14
10	Zuid-Holland Zuid	39	41	39	12	13	17	10	12	10
11	Utrecht Polderland	51	54	63	14	15	23	17	21	23
12	Zuid-West Nederland	41	41	43	11	14	22	10	10	8
13	Centraal Brabant	44	45	48	12	14	21	12	14	12
14	Limburg	43	48	47	14	16	22	9	12	9
	Nederland	50	52	60	15	16	26	15	18	17

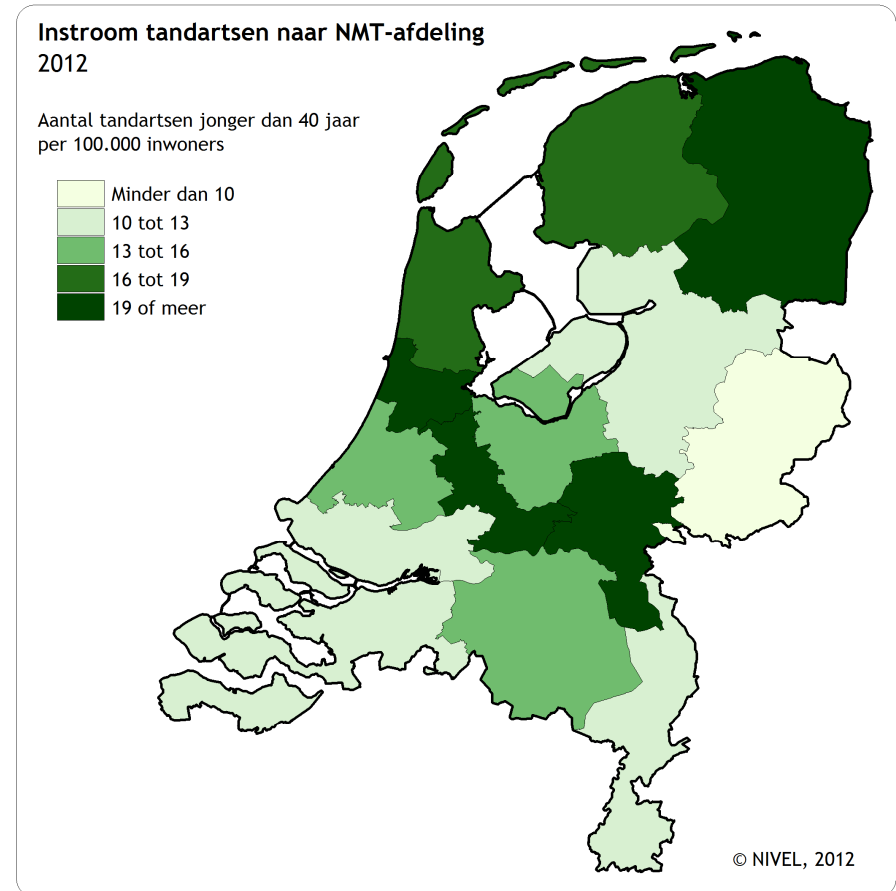
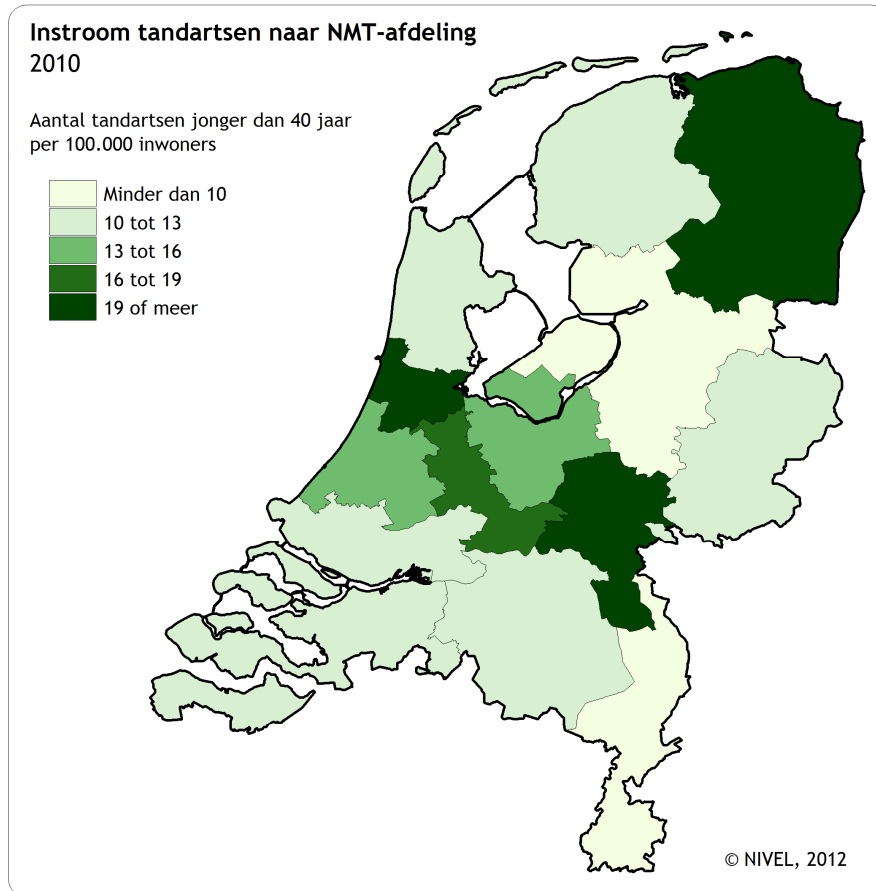
Figuur 1.1: Tandartsendichtheid naar NMT-afdeling, 2010 en 2012

Figuur 1.2: Tandartsendichtheid van oudere tandartsen (55 jaar en ouder) naar NMT-afdeling, 2010 en 2012

Figuur 1.3: Tandartsendichtheid van de jongste instroom tandartsen (40 jaar en jonger) naar NMT-afdeling, 2010 en 2012

Regio's geordend van hoogste naar laagste tandartsendichtheid

In de tabellen 1.6a, 1.6b, 1.6c en 1.6d zijn de NMT-regio's steeds geordend van hoogste naar laagste tandartsendichtheid. De relatieve gegevens laten zien dat in de totale populatie (tabel 1.6a) per regio de tandartsendichtheid in de regio Amsterdam-Haarlem e.o. het hoogst is en sinds 2010 niet is toegenomen: de dichtheid is er 89, dus per 100.000 inwoners werken er 89 tandartsen. Op de tweede plaats volgt Gelderland Centraal, waar in 2010 de dichtheid 20 tandartsen lager ligt in vergelijking met Amsterdam-Haarlem e.o.. In Gelderland Centraal is de dichtheid in 2012 wel iets toegenomen.

In 2010 varieert in de meeste regio's de tandartsendichtheid tussen de 44 en 55 tandartsen per 100.000 inwoners. In regio Oost is de dichtheid precies 40, in Zuid-Holland Zuid 39 en in IJsselland het laagst, namelijk 37. De gemiddelde tandartsendichtheid is 50 in 2010 en daar zitten de meeste regio's onder. Dat heeft vooral te maken met de hoge dichtheid in Amsterdam-Haarlem e.o. en Gelderland Centraal. In 2012 is de gemiddelde dichtheid gestegen naar 52. Het beeld van de dichtheid bij de totale populatie tandartsen is in de afgelopen twee jaar nauwelijks veranderd. Het zijn dezelfde regio's als in 2010 die ook in 2012 de hoogste en laagste tandartsendichtheid hebben.

De tandartsendichtheid van de oudste tandartsen (tabel 1.6b) is evenals bij de totale populatie het hoogst in de regio's Amsterdam-Haarlem e.o. en in Gelderland Centraal, zowel in 2010 als in 2012. In de regio Friesland is de toename onder oudere tandartsen ook weer groot te noemen: van 15 tandartsen per 100.000 inwoners in 2010 naar 20 in 2012. De gemiddelde tandartsendichtheid van de totale populatie oudste tandartsen ging van 15 tandartsen per 100.000 inwoners in 2010 naar 16 in 2012. In de regio Midden Nederland ging de tandartsendichtheid tussen 2010 en 2012 omlaag van 16 naar 15.

De dichtheid van de jongste tandartsen ligt ook weer in de regio's Amsterdam-Haarlem e.o. en Gelderland Centraal flink hoger dan in de andere regio's (tabel 1.6c). Dat geldt zowel in 2010 als in 2012. Gemiddeld is de tandartsendichtheid van de jongste populatie gestegen van 15 in 2010 naar 18 in 2012. Ook bij de jongeren ligt de dichtheid in de meeste regio's onder het gemiddelde. De tandartsendichtheid bij de jongeren is tussen 2010 en 2012 het meest gestegen in de regio's Gelderland Centraal, Utrecht Polderland, Friesland en Holland Noord. In Regio Oost is de tandartsendichtheid bij de jongsten verlaagd in 2012, namelijk 9 tegenover 10 in 2010.

Het aantal tandartsen met een buitenlands diploma per 100.000 inwoners is het grootst in de NMT-regio Amsterdam-Haarlem e.o., gevolgd door Friesland en Zuid-Holland-Midden (tabel 1.6d). Het kleinste aandeel tandartsen met een buitenlands diploma treffen we aan in Limburg en Zuid-West Nederland. In figuur 1.4 wordt de spreiding van tandartsen met een buitenlands diploma en een Nederlands adres schematisch weergegeven. Figuur 1.5 geeft deze dichtheid apart weer voor tandartsen met een niet-Nederlandse nationaliteit en voor tandartsen met een Nederlandse nationaliteit.

Tabel 1.6a: Aantal tandartsen (*allen*) in Nederland naar NMT-regio, gerelateerd aan aantal inwoners: tandartsendichtheid. Vergelijking tandartsendichtheid NMT-gegevens 2010, NMT-gegevens 2012 en BIG-gegevens 2012

NMT-code	NMT-regio	aantal tandartsen per 100.000inw naar regio (NMT 2010)	NMT-code	NMT-regio	aantal tandartsen per 100.000inw naar regio (NMT 2012)	NMT-code	NMT-regio	aantal tandartsen per 100.000inw naar regio (BIG 2012)
7	Amsterdam-Haarlem e.o.	89	7	Amsterdam-Haarlem e.o.	89	7	Amsterdam-Haarlem e.o.	114
6	Gelderland Centraal	69	6	Gelderland Centraal	72	6	Gelderland Centraal	82
5	Midden Nederland	55	5	Midden Nederland	55	5	Midden Nederland	76
2	Noord Nederland	53	11	Utrecht Polderland	54	2	Noord Nederland	64
11	Utrecht Polderland	51	2	Noord Nederland	53	11	Utrecht Polderland	63
9	Zuid-Holland Midden	48	8	Holland Noord	49	9	Zuid-Holland Midden	57
1	Friesland	44	9	Zuid-Holland Midden	48	8	Holland Noord	56
13	Centraal Brabant	44	14	Limburg	48	1	Friesland	53
14	Limburg	43	1	Friesland	47	13	Centraal Brabant	48
8	Holland Noord	42	13	Centraal Brabant	45	3	IJsselland	47
12	Zuid-West Nederland	41	10	Zuid-Holland Zuid	41	4	Regio Oost	47
4	Regio Oost	40	12	Zuid-West Nederland	41	14	Limburg	47
10	Zuid-Holland Zuid	39	4	Regio Oost	40	12	Zuid-West Nederland	43
3	IJsselland	37	3	IJsselland	37	10	Zuid-Holland Zuid	39
	Nederland	50		Nederland	52		Nederland	60
	Grootste NMT-regio verschil	52		Grootste NMT-regio verschil	52		Grootste NMT-regio verschil	75

Tabel 1.6b: Aantal *oudere* tandartsen in Nederland naar NMT-regio, gerelateerd aan aantal inwoners: tandartsendichtheid. Vergelijking tandartsendichtheid NMT-gegevens 2010, NMT-gegevens 2012 en BIG-gegevens 2012

NMT-code	NMT-regio	aantal tandartsen van 55 jaar of ouder per 100.000 inw. naar regio (NMT 2010)	NMT-code	NMT-regio	aantal tandartsen van 55 jaar of ouder per 100.000 inw. naar regio (NMT 2012)	NMT-code	NMT-regio	aantal tandartsen van 55 jaar of ouder per 100.000 inw. naar regio (BIG 2012)
7	Amsterdam-Haarlem e.o.	23	7	Amsterdam-Haarlem e.o.	24	7	Amsterdam-Haarlem e.o.	37
6	Gelderland Centraal	18	6	Gelderland Centraal	19	5	Midden Nederland	35
5	Midden Nederland	16	8	Holland Noord	18	6	Gelderland Centraal	30
9	Zuid-Holland Midden	16	1	Friesland	17	1	Friesland	28
1	Friesland	15	9	Zuid-Holland Midden	17	2	Noord Nederland	28
2	Noord Nederland	15	14	Limburg	16	8	Holland Noord	28
8	Holland Noord	15	2	Noord Nederland	15	9	Zuid-Holland Midden	27
11	Utrecht Polderland	14	4	Regio Oost	15	4	Regio Oost	26
14	Limburg	14	5	Midden Nederland	15	3	IJsselland	23
4	Regio Oost	13	11	Utrecht Polderland	15	11	Utrecht Polderland	23
3	IJsselland	12	3	IJsselland	14	12	Zuid-West Nederland	22
10	Zuid-Holland Zuid	12	12	Zuid-West Nederland	14	14	Limburg	22
13	Centraal Brabant	12	13	Centraal Brabant	14	13	Centraal Brabant	21
12	Zuid-West Nederland	11	10	Zuid-Holland Zuid	13	10	Zuid-Holland Zuid	17
	Nederland	15		Nederland	16		Nederland	26
	Grootste NMT-regio verschil	12		Grootste NMT-regio verschil	11		Grootste NMT-regio verschil	20

Tabel 1.6c: Aantal *jongere* tandartsen in Nederland naar NMT-regio, gerelateerd aan aantal inwoners: tandartsendichtheid. Vergelijking tandartsendichtheid NMT-gegevens 2010, NMT-gegevens 2012 en BIG-gegevens 2012

NMT-code	NMT-regio	Jongste instroom van tandartsen: 40 jaar of jonger per 100.000 inw. naar regio (NMT 2010)	NMT-code	NMT-regio	Jongste instroom van tandartsen: 40 jaar of jonger per 100.000 inw. naar regio (NMT 2012)	NMT-code	NMT-regio	Jongste instroom van tandartsen: 40 jaar of jonger per 100.000 inw. naar regio (BIG 2012)
7	Amsterdam-Haarlem e.o.	38	7	Amsterdam-Haarlem e.o.	39	7	Amsterdam-Haarlem e.o.	52
6	Gelderland Centraal	29	6	Gelderland Centraal	33	6	Gelderland Centraal	31
2	Noord Nederland	19	2	Noord Nederland	21	11	Utrecht Polderland	23
11	Utrecht Polderland	17	11	Utrecht Polderland	21	2	Noord Nederland	21
5	Midden Nederland	13	1	Friesland	16	5	Midden Nederland	15
9	Zuid-Holland Midden	13	8	Holland Noord	16	8	Holland Noord	14
1	Friesland	12	9	Zuid-Holland Midden	15	9	Zuid-Holland Midden	14
8	Holland Noord	12	5	Midden Nederland	15	1	Friesland	12
13	Centraal Brabant	12	13	Centraal Brabant	14	13	Centraal Brabant	12
4	Regio Oost	10	10	Zuid-Holland Zuid	12	3	IJsselland	11
10	Zuid-Holland Zuid	10	14	Limburg	12	10	Zuid-Holland Zuid	10
12	Zuid-West Nederland	10	3	IJsselland	10	4	Regio Oost	9
3	IJsselland	9	12	Zuid-West Nederland	10	14	Limburg	9
14	Limburg	9	4	Regio Oost	9	12	Zuid-West Nederland	8
	Nederland	15		Nederland	18		Nederland	17
	Grootste NMT-regio verschil	29		Grootste NMT-regio verschil	30		Grootste NMT-regio verschil	44

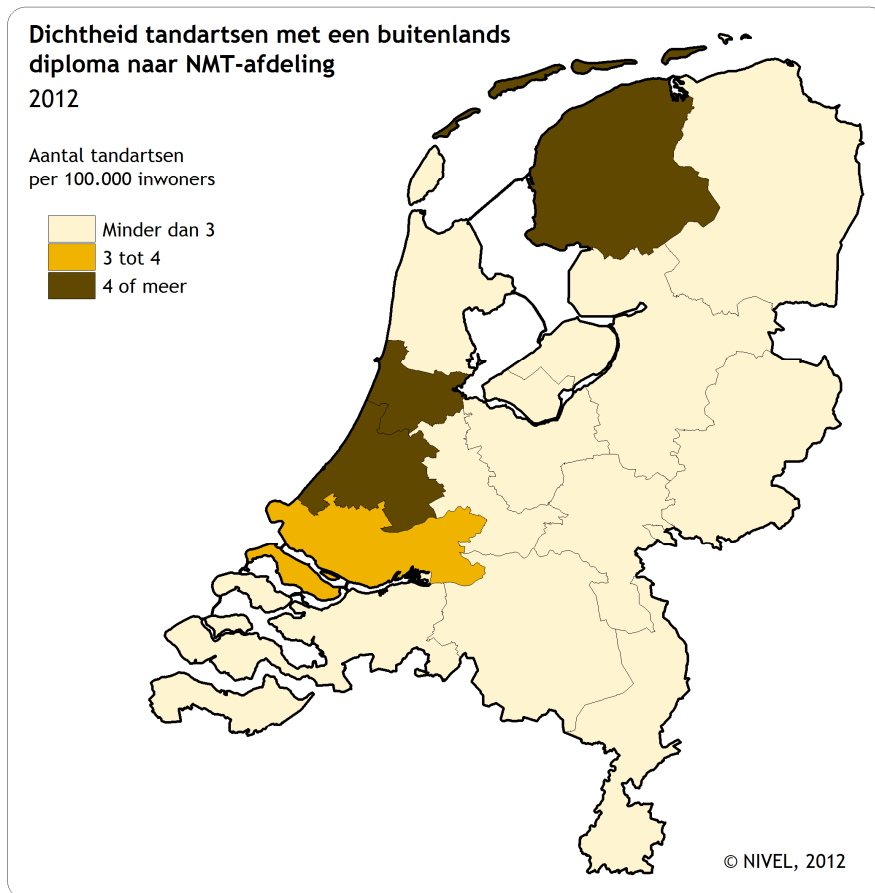
Tabel 1.6d: Aantal tandartsen met een buitenlands diploma in Nederland naar NMT-regio, gerelateerd aan aantal inwoners (BIG, augustus 2012)*

NMT-code	NMT-regio	aantal tandartsen per 100.000inw naar regio	aantal tandartsen per 100.000inw naar regio, buitenlandse nationaliteit			aantal tandartsen per 100.000inw naar regio, Nederlandse nationaliteit		
			NMT-code	NMT-regio		NMT-code	NMT-regio	
7	Amsterdam-Haarlem e.o.	5	7	Amsterdam-Haarlem e.o.	3,37	7	Amsterdam-Haarlem e.o.	1,65
1	Friesland	4	9	Zuid-Holland Midden	3,19	10	Zuid-Holland Zuid	1,02
9	Zuid-Holland Midden	4	1	Friesland	2,94	2	Noord Nederland	0,84
10	Zuid-Holland Zuid	3	10	Zuid-Holland Zuid	2,38	11	Utrecht Polderland	0,72
2	Noord Nederland	2	6	Gelderland Centraal	1,82	9	Zuid-Holland Midden	0,59
5	Midden Nederland	2	11	Utrecht Polderland	1,68	6	Gelderland Centraal	0,57
6	Gelderland Centraal	2	5	Midden Nederland	1,40	14	Limburg	0,54
8	Holland Noord	2	8	Holland Noord	1,12	5	Midden Nederland	0,53
11	Utrecht Polderland	2	2	Noord Nederland	1,03	13	Centraal Brabant	0,51
3	IJsselland	1	3	IJsselland	0,97	3	IJsselland	0,49
4	Regio Oost	1	4	Regio Oost	0,87	1	Friesland	0,46
12	Zuid-West Nederland	1	13	Centraal Brabant	0,74	8	Holland Noord	0,41
13	Centraal Brabant	1	12	Zuid-West Nederland	0,49	12	Zuid-West Nederland	0,30
14	Limburg	1	14	Limburg	0,36	4	Regio Oost	0,10
	Nederland	2		Nederland	1,69		Nederland	0,66
	Grootste NMT-regio verschil	3		Grootste NMT-regio verschil	1,76		Grootste NMT-regio verschil	0,99

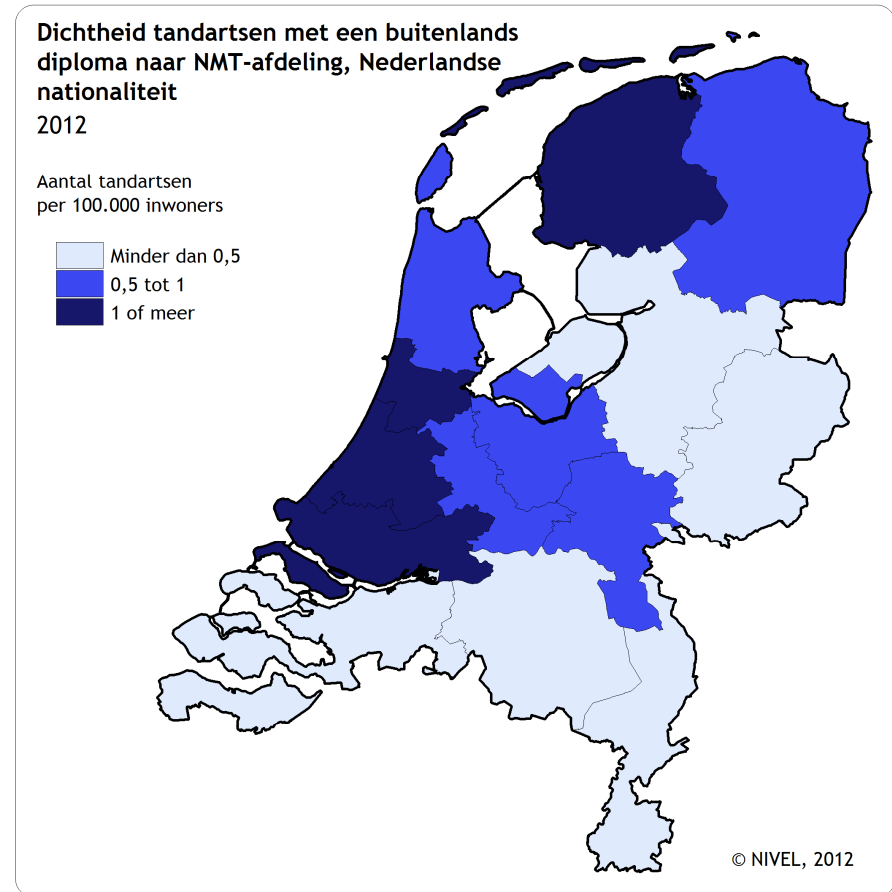
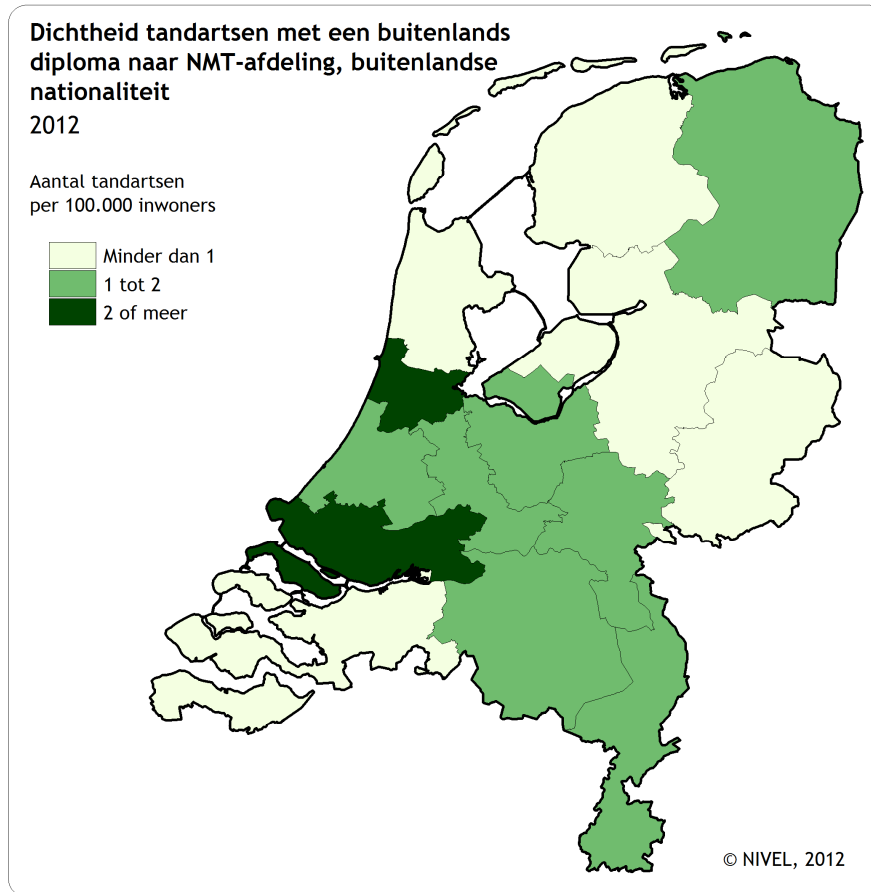
*Bron data BIG-registratie augustus 2012

¹ CBS-gegevens per 1 januari 2012

Figuur 1.4: Dichtheid tandartsen met een buitenlands diploma naar NMT-afdeling

Figuur 1.5: Dichtheid tandartsen met een buitenlands diploma naar NMT-afdeling, niet-Nederlandse nationaliteit (groen) en Nederlandse nationaliteit (blauw)

1.2 Regionale spreiding tandartsen in Provincies

BIG-gegevens en nieuwe definitie

In tabel 1.7 zijn de BIG-gegevens over 2012 gebruikt en is de nieuwe definitie gehanteerd voor het weergeven van de aantallen tandartsen. Dit betekent, dat alle tandartsen zonder leeftijdsbeperking in de analyse zijn meegenomen en degenen met een registratie als orthodontist of kaakchirurg zijn geëxcludeerd. In tabel 1.7 zijn de BIG-gegevens weergegeven per provincie. Het inwoneraantal is gebaseerd op de CBS-gegevens per 1 januari 2012.

Aantallen tandartsen per provincie

In tabel 1.7 zien we dat bij de provincie-indeling de provincies Noord- en Zuid-Holland de grootste aantallen tandartsen laten zien. Ook in de provincies Gelderland en Noord-Brabant werken meer dan 1000 tandartsen. In deze vier provincies zijn ook de grootste aantallen oudere en jongere tandartsen. Met uitzondering van de provincie Noord-Holland ligt in deze vier provincies wel het aantal jongere tandartsen lager dan het aantal oudere tandartsen. Met uitzondering van Groningen geldt dit lagere aantal jongeren in vergelijking met oudere tandartsen ook voor de overige provincies.

De randstad-provincies hebben veel oudere tandartsen, terwijl het aantal in Zeeland en Flevoland laag is. Bij de oudere tandartsen is de tandartsendichtheid per provincie niet sterk uiteenlopend, ofschoon het aantal oudere tandartsen per 100.000 inwoners in Flevoland wel ver onder het gemiddelde zit. In 6 provincies is bij de oudere tandartsen de tandartsendichtheid boven het gemiddelde van 26, namelijk in de drie noordelijke provincies: Groningen, Friesland en Drenthe en daarnaast in Noord-Holland, Utrecht en Gelderland.

Bij de provincies is de instroom van jongere tandartsen in Noord-Holland gelijk aan het aantal oudere tandartsen. In Groningen is die instroom zelfs hoger, maar in alle andere provincies ligt de instroom van jongeren vaak fors lager dan het aantal oudere tandartsen. De tandartsendichtheid laat hetzelfde beeld zien.

Tandartsendichtheid naar provincie en naar NMT-regio

Bij de provincie-indeling lijkt het beeld van de tandartsendichtheid iets minder ver uiteen te lopen in vergelijking met de dichtheden in de NMT-regio's, maar dat hangt samen met het feit dat de provincies wat betreft oppervlakte groter zijn en dus minder fijnmazige relaties laten zien met inwoneraantallen. Noord-Holland heeft 92 tandartsen per 100.000 inwoners, tegenover Zeeland en Flevoland met een dichtheid van respectievelijk 41 en 35 tandartsen per 100.000 inwoners. In 8 provincies ligt de tandartsdichtheid lager dan het landelijke gemiddelde van 60.

Inwoners per tandarts op provincie-niveau

Bij de provincie-indeling zijn twee extra kolommen toegevoegd, betreffende het aantal inwoners per tandarts. De rangorde van aantallen inwoners per tandarts is in beide kolommen weergegeven van laagste naar hoogste aantal inwoners per tandarts. Dit om deze provinciegegevens op basis van de BIG 2012 te kunnen vergelijken met deze

gegevens van de NZa in 2011.

De BIG-gegevens van 2012 laten zien dat de aantallen inwoners per tandarts variëren van ruim 1000 inwoners per tandarts in Noord-Holland tot bijna 3000 inwoners per tandarts in Flevoland. In 8 provincies ligt het aantal inwoners per tandarts boven het landelijk gemiddelde van 1674. Naast Noord-Holland heeft ook Groningen, Utrecht en Gelderland een lager dan gemiddeld aantal inwoners per tandarts.

De NZa-gegevens van 2011 laten een hoger landelijk gemiddelde zien: 1940 inwoners per tandarts. Het zijn wel precies dezelfde vier provincies waar het aantal inwoners per tandarts onder het gemiddelde ligt. Ook de provincies met de hoogste aantallen inwoners komen overeen, namelijk Flevoland met het hoogste aantal, daaronder Zeeland en weer iets lager Overijssel.

De aantallen inwoners per tandarts in Flevoland en Zeeland komen zowel in de BIG-gegevens (2012) en de NZa-gegevens (2011) vrijwel overeen.

Tabel 1.7: Aantal tandartsen in Nederland* naar Provincie, gerelateerd aan aantal inwoners. Naast de weergave van het totale aantal tandartsen separaat ook de tandartsen van 55 jaar en ouder en de jongste instroom: tot 40 jaar (BIG, augustus 2012)

Provincie	aantal inwoners per Provincie ¹	aantal tandartsen per Provincie	aantal tandartsen per 100.000inw naar Provincie	aantal tandartsen van 55 jaar of ouder per Provincie	aantal tandartsen van 55 jaar of ouder per 100.000 inw. naar Provincie	Jongste instroom van tandartsen: 40 jaar of jonger per Provincie	Jongste instroom van tandartsen: 40 jaar of jonger per Provincie	Provincie	Inwoners per tandarts per Provincie, gesorteerd van laag naar hoog	Provincie	Inwoners per tandarts per Provincie (NZa, 2011) ² , gesorteerd van laag naar hoog
Groningen	580875	442	76	159	27	186	32	Noord- Holland	1084	Noord-Holland	1408
Friesland	647214	345	53	181	28	78	12	Groningen	1314	Utrecht	1683
Drenthe	490807	245	50	137	28	43	9	Utrecht	1364	Groningen	1776
Overijssel	1137668	520	46	259	23	132	12	Gelderland	1513	Gelderland	1888
Flevoland	395525	138	35	44	11	40	10	Friesland	1876	Limburg	2114
Gelderland	2010745	1329	66	563	28	408	20	Drenthe	2003	Zuid-Holland	2149
Utrecht	1237117	907	73	386	31	255	21	Limburg	2061	Noord-Brabant	2215
Noord-Holland	2709822	2499	92	942	35	936	35	Zuid-Holland	2071	Friesland	2232
Zuid-Holland	3552407	1715	48	793	22	435	12	Noord-Brabant	2146	Drenthe	2329
Zeeland	381407	157	41	99	26	21	6	Overijssel	2188	Overijssel	2339
Noord-Brabant	2463686	1148	47	511	21	284	12	Zeeland	2429	Zeeland	2477
Limburg	1123075	545	49	252	22	107	10	Flevoland	2866	Flevoland	2861
Onbekend adres		5		2		1					
Nederland	16.730.348	9.995	60	4328	26	2926	17	Nederland	1674	Nederland	1940

*Bron BIG-registratie augustus 2012

¹ CBS-gegevens per 1 januari 2012

² Bron Marktscan Mondzorg, maart 2012, NZa

1.3 Regionale ongelijkheid tandartsen

De regionale ongelijkheid is voor tandartsen op basis van de NMT-gegevens gelijk gebleven; het verschil tussen de NMT-regio's met de laagste en hoogste tandartsendichtheid is 52 tandartsen (per 100.000 inwoners) zowel in 2010 als in 2012 (zie tabel 1.6a). Voor het aantal tandartsen van 55 jaar en ouder per 100.000 en de jongste instroom van tandartsen geldt ook dat deze verschillen in 2012 ten opzichte van 2010 vrijwel onveranderd zijn. Hier is de regionale ongelijkheid dus ook ongeveer gelijk gebleven.

Op basis van de BIG-gegevens (2012) geeft de verdeling naar NMT-regio een groter verschil in tandartsendichtheid tussen de regio's met de hoogste tandartsendichtheid en de laagste tandartsendichtheid. Op basis van deze bron geldt dat de regionale ongelijkheid een verschil is van 75 tandartsen per 100.000 inwoners tussen regio's laat zien. Een relatief groot verschil in tandartsendichtheid tussen NMT-regio's op basis van BIG-gegevens wordt ook gevonden voor het aantal tandartsen 55 jaar en ouder en het aantal tandartsen van 40 jaar of jonger. In de regio's Amsterdam-Haarlem e. o., Gelderland Centraal, Midden Nederland en Noord Nederland is de tandartsdichtheid relatief hoog.

Als we op basis van het BIG specifiek kijken naar de dichtheid van tandartsen die hun diploma in het buitenland hebben behaald, dan is hun concentratie in de regio Amsterdam-Haarlem e.o., Friesland en Zuid-Holland Midden het hoogst. Voor hen die de niet-Nederlandse nationaliteit hebben geldt dit eveneens. Het lijkt er op dat in het buitenland opgeleide tandartsen zich niet speciaal vestigen in regio's waar in het algemeen de tandartsendichtheid laag is, omdat daar regionale tekorten zouden zijn.

2 Regionale spreiding mondhygiënisten

2.1 Regionale spreiding mondhygiënisten in NMT-regio's

NVM-gegevens, een vergelijking van 2010 en 2012

Voor de beschrijving van de regionale spreiding van mondhygiënisten in Nederland staan in dit hoofdstuk eerst tabel 2.1 en 2.2 centraal. Tabel 2.1 is gebaseerd op de NVM-gegevens uit 2010, tabel 2.2 op NVM-gegevens uit 2012. Uit vergelijking van beide bronnen komt naar voren dat in twee jaar tijd het totale aantal mondhygiënisten (die NVM-lid zijn) per regio licht is gedaald. Het totale aantal mondhygiënisten van 55 jaar en ouder is toegenomen (van 161 in 2010 naar 198 in 2012). Het aantal oudere mondhygiënisten is met name in de regio's Noord Nederland en Midden-Nederland licht toegenomen. Het aantal jongere mondhygiënisten is daarentegen flink afgenomen. In de regio's Holland Noord, Zuid-Holland Midden, Zuid-West Nederland en in Centraal Brabant zijn de grootste afnames in aantallen mondhygiënisten van 40 jaar of jonger te zien.

Het inwoneraantal dat gebruikt is voor het bepalen van de mondhygiënistendichtheid is gebaseerd op de CBS-gegevens per 1 januari 2010, respectievelijk 2012. In 2010 is de gemiddelde mondhygiënistendichtheid in Nederland 13, wat wil zeggen dat er 13 mondhygiënisten per 100.000 inwoners zijn. In 2012 blijft de gemiddelde dichtheid gelijk. Hetzelfde geldt voor de mondhygiënistendichtheid van de oudste mondhygiënisten. Het aantal jongste mondhygiënisten per 100.000 inwoners neemt in 2012 ten opzichte van 2010 iets af (van 8 naar 7).

Aanvulling van de NVM-gegevens met www.zorgkaartnederland.nl over 2012

Tabel 2.1 en tabel 2.2 zijn gebaseerd op mondhygiënisten die lid zijn van de NVM. De organisatiegraad van de NVM is de laatste jaren afgenomen. Dit betekent dat in tabel 2.1. en 2.2 een substantiële groep mondhygiënisten ontbreekt, en de absolute aantallen mondhygiënisten en niveaus van mondhygiënistendichtheid worden onderschat. Het is lastig te achterhalen hoe groot de groep werkzame mondhygiënisten is die geen lid is van de NVM en waar deze gevestigd zijn. Weliswaar is bekend hoeveel mondhygiënisten er ooit zijn afgestudeerd maar deze zullen voor een deel niet (meer) werkzaam zijn als mondhygiënist in Nederland.

Dit probleem is voor deel opgelost door in 2012 andere bronnen te raadplegen om werkzame mondhygiënisten in kaart te brengen die geen lid zijn van de NVM. Eén zo'n bron is de website www.zorgkaartnederland.nl. Na vergelijking van het NVM-ledenbestand met het bestand van www.zorgkaartnederland.nl – op basis van handmatige vergelijking op man/vrouws-naam, initialen en woon/werk-adres – zijn ruim 400 mondhygiënisten gevonden die hoogstwaarschijnlijk geen lid zijn van de NVM maar waarvan via www.zorgkaartnederland.nl wel het werkadres bekend is. In tabel 2.3 worden de NVM-gegevens separaat en de NVM-gegevens in combinatie met de gebruikte www.zorgkaartnederland.nl-gegevens weergegeven in de NMT-regio indeling. Een vergelijking van de NVM-gegevens en de gecombineerde gegevens laat in alle regio's (logischerwijs) een toename zien in het aantal mondhygiënisten per 100.000 inwoners,

variërend van één tot en met vier. De grootste toename in aantal mondhygiënisten per 100.000 inwoners vindt plaats in de regio Utrecht Polderland. Een overzicht van de verdeling van het aantal oudste mondhygiënisten en jongste mondhygiënisten over de regio's is niet mogelijk, omdat de leeftijd onbekend is van deze mondhygiënisten.

Tabel 2.1: Aantal mondhygiënisten in Nederland naar NMT-regio, gerelateerd aan aantal inwoners. Naast de weergave van het totale aantal mondhygiënisten separaat ook de mondhygiënisten van 55 jaar en ouder en de jongste instroom: tot 40 jaar (2010)*

NMT-code	NMT-regio	aantal inwoners per regio ¹	aantal mondhygiënisten per regio	aantal mondhygiënisten per 100.000 inw naar regio	aantal mondhygiënisten van 55 jaar of ouder per regio	aantal mondhygiënisten van 55 jaar of ouder per 100.000 inw. naar regio	Jongste instroom van mondhygiënisten: 40 jaar of jonger per regio	Jongste instroom van mondhygiënisten: 40 jaar of jonger per 100.000 inw. naar regio
1	Friesland	646.333	79	12	5	0,8	53	8
2	Noord Nederland	1.068.033	117	11	10	0,9	75	7
3	IJsselland	1.021.237	102	10	7	0,7	63	6
4	Regio Oost	1.027.160	117	11	9	0,9	73	7
5	Midden Nederland	1.125.875	206	18	15	1,3	103	9
6	Gelderland Centraal	1.036.443	144	14	13	1,3	84	8
7	Amsterdam-Haarlem e.o.	1.423.136	228	16	21	1,5	132	9
8	Holland Noord	1.125.875	212	19	5	0,4	138	12
9	Zuid-Holland Midden	1.823.856	248	14	20	1,1	147	8
10	Zuid-Holland Zuid	1.731.597	173	10	12	0,7	126	7
11	Utrecht Polderland	823.912	148	18	9	1,1	97	12
12	Zuid-West Nederland	1.012.289	113	11	7	0,7	81	8
13	Centraal Brabant	1.735.420	203	12	16	0,9	133	8
14	Limburg	1.114.803	105	9	12	1,1	63	6
	Nederland	16.715.969	2.195	13	161	1,0	1.368	8

*Bron data NVM, 2010

¹ CBS-gegevens per 1 januari 2010

Tabel 2.2: Aantal mondhygiënisten in Nederland naar NMT-regio, gerelateerd aan aantal inwoners. Naast de weergave van het totale aantal mondhygiënisten separaat ook de mondhygiënisten van 55 jaar en ouder en de jongste instroom: tot 40 jaar (2012)*

NMT-code	NMT-regio	aantal inwoners per regio ¹	aantal mondhygiënisten per regio	aantal mondhygiënisten per 100.000inw naar regio	aantal mondhygiënisten van 55 jaar of ouder per regio	aantal mondhygiënisten van 55 jaar of ouder per 100.000 inw. naar regio	Jongste instroom van mondhygiënisten: 40 jaar of jonger per regio	Jongste instroom van mondhygiënisten: 40 jaar of jonger per 100.000 inw. naar regio
1	Friesland	647.214	81	13	6	0,9	48	7
2	Noord Nederland	1.071.682	114	11	15	1,4	70	7
3	IJsselland	1.028.472	97	9	5	0,5	60	6
4	Regio Oost	1.029.341	106	10	9	0,9	63	6
5	Midden Nederland	1.140.003	209	18	25	2,2	94	8
6	Gelderland Centraal	1.043.776	136	13	14	1,3	75	7
7	Amsterdam-Haarlem e.o.	1.454.586	226	16	22	1,5	130	9
8	Holland Noord	981.887	213	22	9	0,9	127	13
9	Zuid-Holland Midden	1.851.635	230	12	22	1,2	127	7
10	Zuid-Holland Zuid	1.764.210	170	10	16	0,9	120	7
11	Utrecht Polderland	835.814	146	17	9	1,1	84	10
12	Zuid-West Nederland	1.016.217	108	11	8	0,8	69	7
13	Centraal Brabant	1.750.310	194	11	17	1,0	124	7
14	Limburg	1.115.201	106	10	15	1,3	60	5
	Nederland	16.730.348	2.136	13	192	1,1	1.251	7

*Bron data NVM, 2012

¹ CBS-gegevens per 1 januari 2012

Tabel 2.3: Aantal mondhygiënisten in Nederland naar NMT-regio, gerelateerd aan aantal inwoners. Naast de weergave van het totale aantal NVM mondhygiënisten ook de NVM mondhygiënisten inclusief de www.zorgkaartnederland.nl mondhygiënisten (NVM en www.zorgkaartnederland.nl, 2012)*

NMT-code	NMT-regio	aantal inwoners per regio ¹	Gegevens NVM		Gegevens NVM en www.zorgkaartnederland.nl	
			aantal mondhygiënisten per regio ²	aantal mondhygiënisten per 100.000inw naar regio ²	aantal mondhygiënisten per regio ³	aantal mondhygiënisten per 100.000inw naar regio ³
1	Friesland	647.214	81	13	97	15
2	Noord Nederland	1.071.682	114	11	149	14
3	IJsselland	1.028.472	97	9	123	12
4	Regio Oost	1.029.341	106	10	124	12
5	Midden Nederland	1.140.003	209	18	248	22
6	Gelderland Centraal	1.043.776	136	13	163	16
7	Amsterdam-Haarlem e.o.	1.454.586	226	16	278	19
8	Holland Noord	981.887	213	22	235	24
9	Zuid-Holland Midden	1.851.635	230	12	280	15
10	Zuid-Holland Zuid	1.764.210	170	10	190	11
11	Utrecht Polderland	835.814	146	17	175	21
12	Zuid-West Nederland	1.016.217	108	11	136	13
13	Centraal Brabant	1.750.310	194	11	242	14
14	Limburg	1.115.201	106	10	120	11
	Nederland	16.730.348	2136	13	2560	15

¹ CBS-gegevens per 1 januari 2012

² Bron data NVM 2012

³ Bron data NVM 2012 en www.zorgkaartnederland.nl 2012

Mondhygiënistendichtheid

In tabel 2.4 geeft een overzicht van de mondhygiënistendichtheid per NMT-regio weer voor respectievelijk alle mondhygiënisten, oudere mondhygiënisten en jongere mondhygiënisten. Hierin zijn de aantallen mondhygiënisten op basis van NVM-gegevens van 2010 en 2012 geplaatst naast de gecombineerde gegevens op basis van NVM-gegevens en www.zorgkaartnederland.nl 2012.

De mondhygiënistendichtheid wordt uitgedrukt in relatieve aantallen, dit wil zeggen het aantal mondhygiënisten per 100.000 inwoners. Als we de NVM gegevens van 2010 en 2012 vergelijken (tabel 2.4) is er in de meeste regio's een lichte daling in de mondhygiënistendichtheid te zien, variërend van een daling van één tot twee. In drie regio's is een toename in het aantal mondhygiënisten per 100.000 inwoners te zien. In de regio Holland Noord is dit een stijging van drie mondhygiënisten per 100.000 inwoners. Hierbij dient rekening gehouden te worden met een afname in het aantal inwoners in Holland Noord. Voor deze regio geldt dat het aantal inwoners is afgenomen (van 1.125.875 in 2010 naar 981.887 in 2012), waardoor de kleine toename tussen 2010 en 2012 van 212 mondhygiënisten naar 213 mondhygiënisten in deze regio, in mondhygiënistendichtheid een grotere toename laat zien. Voor vijf regio's geldt dat het aantal mondhygiënisten per 100.000 inwoners gelijk is gebleven. Ook het landelijke gemiddelde is gelijk gebleven met een mondhygiënistendichtheid van 13.

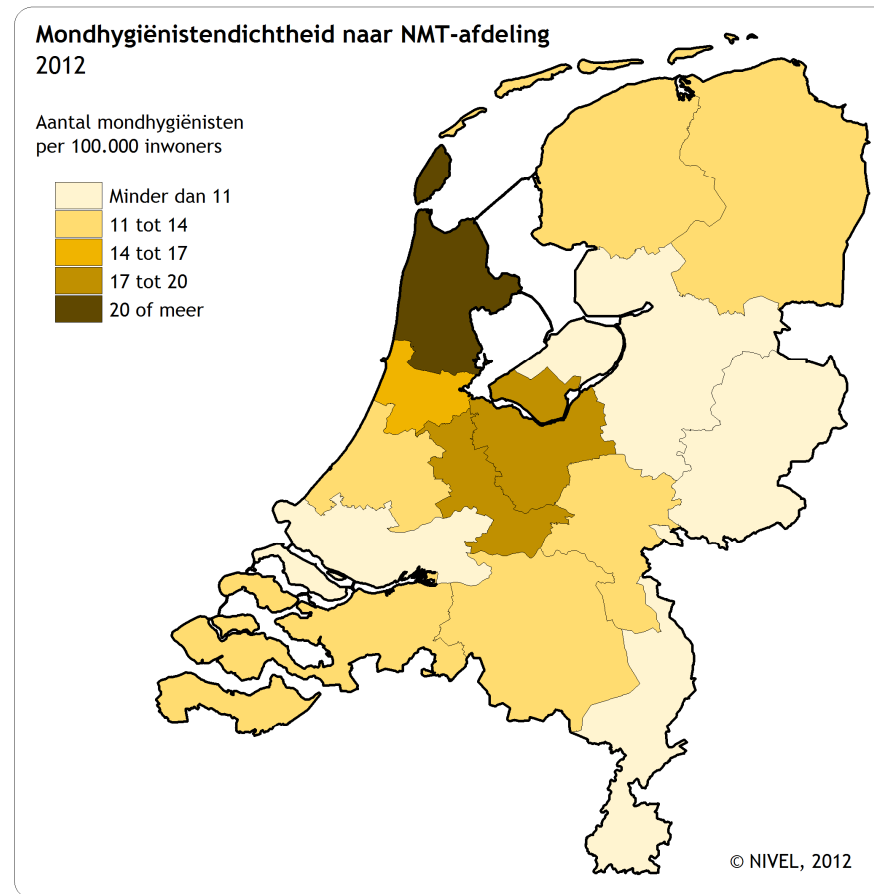
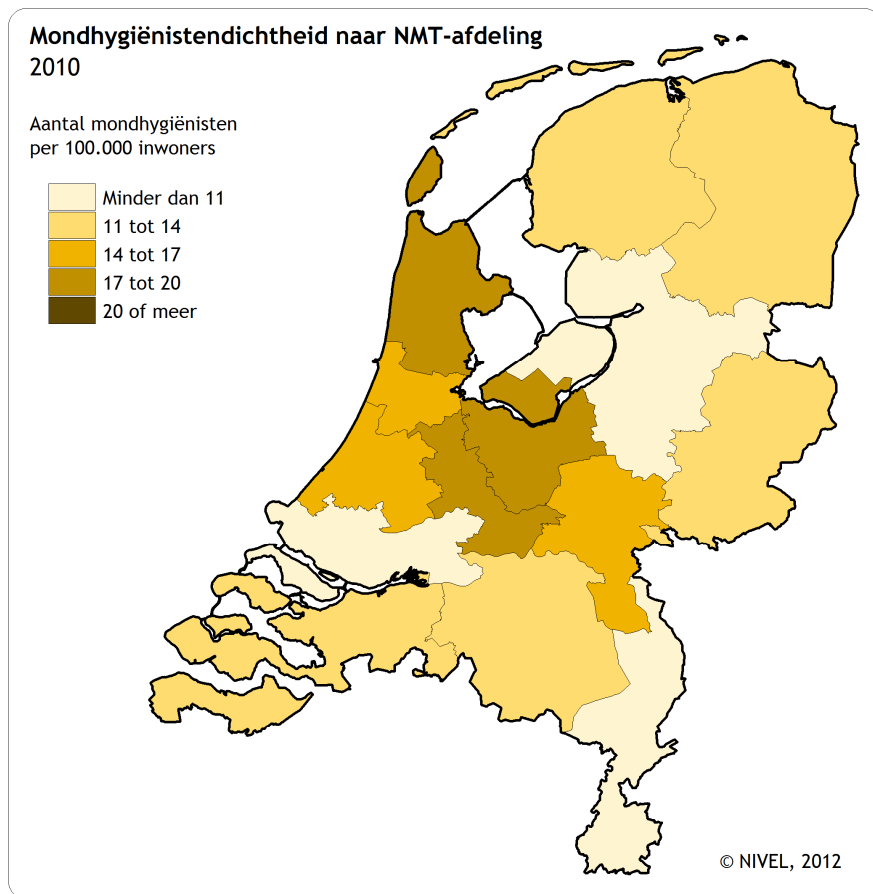
Een vergelijking van mondhygiënistendichtheid in 2010 en 2012 laat bij veel regio's hogere aantallen mondhygiënisten van 55 jaar en ouder per 100.000 inwoners zien, op uitzondering van de regio's Regio Oost, Gelderland Centraal en Amsterdam-Haarlem e.o., waar de mondhygiënistendichtheid voor deze groep gelijk is gebleven. In de regio IJsselland is de mondhygiënistendichtheid licht afgenomen. Ook de landelijke dichtheid van mondhygiënisten van 55 jaar en ouder is in 2012 ten opzichte van 2010 licht gestegen. Daarentegen geldt voor de jongste instroom van mondhygiënisten dat het aantal mondhygiënisten van 40 jaar en jonger in de meeste regio's licht is afgenomen. Alleen in de regio Holland Noord is er sprake van een lichte toename. Ook hier dient weer rekening gehouden te worden met een afname in het aantal inwoners in Holland Noord.

Tabel 2.4 wordt grafisch weergegeven in de figuren 2.1, 2.2, 2.3 en 2.4. Deze figuren zijn een grafische weergave van respectievelijk het totale aantal mondhygiënisten exclusief de mondhygiënisten op ZorgkaartNL, het totale aantal mondhygiënisten inclusief de mondhygiënisten op ZorgkaartNL, het aantal mondhygiënisten van 55 jaar en ouder en de jongste instroom tot 40 jaar.

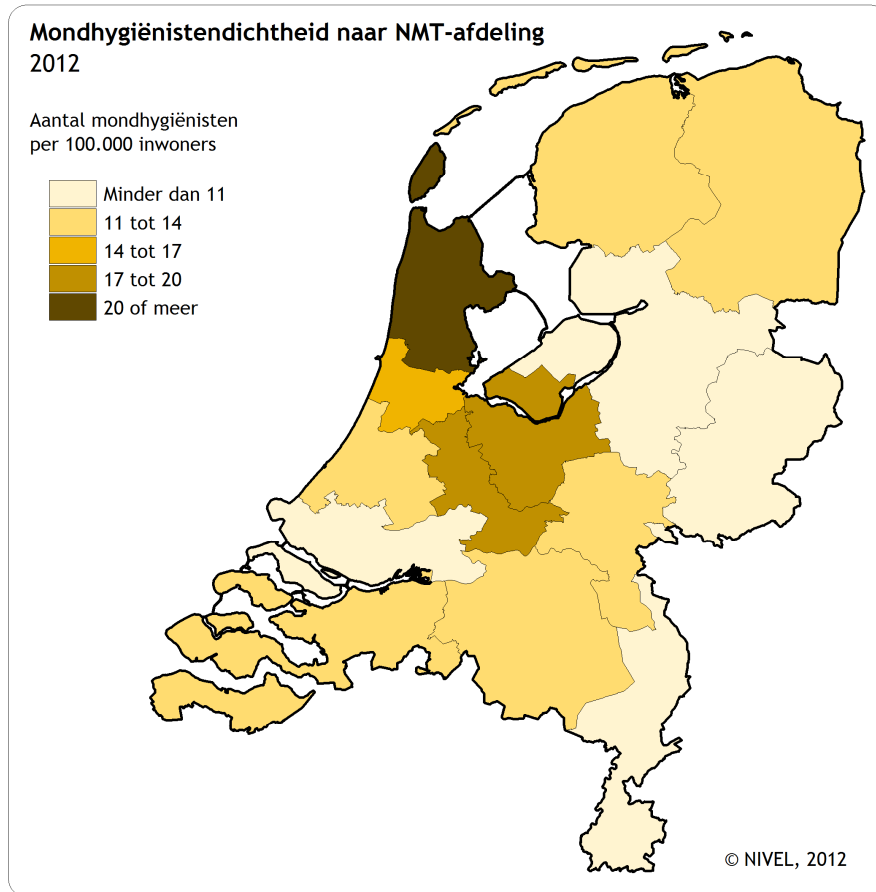
Tabel 2.4: Aantal mondhygiënisten in Nederland naar NMT-regio, gerelateerd aan aantal inwoners. Vergelijking mondhygiënistendichtheid 2010 en 2012 met NVM-gegevens en daarnaast mondhygiënistendichtheid 2012 met NVM-gegevens en www.zorgkaartnederland.nl-gegevens. Naast de weergave van het totale aantal mondhygiënisten separaat ook de mondhygiënisten van 55 jaar en ouder en de jongste instroom: tot 40 jaar.

NMT-code	NMT-regio	aantal mondhygiënisten per 100.000inw naar regio (NVM 2010)	aantal mondhygiënisten per 100.000inw naar regio (NVM 2012)	aantal mondhygiënisten per 100.000inw naar regio (NVM 2012 + ZorgkaartNL 2012)	aantal mondhygiënisten van 55 jaar of ouder per 100.000 inw. naar regio (NVM 2010)	aantal mondhygiënisten van 55 jaar of ouder per 100.000 inw. naar regio (NVM 2012)	Jongste instroom van mondhygiënisten: 40 jaar of jonger per 100.000 inw. naar regio (NVM 2010)	Jongste instroom van mondhygiënisten: 40 jaar of jonger per 100.000 inw. naar regio (NVM 2012)
1	Friesland	12	13	15	0,8	0,9	8	7
2	Noord Nederland	11	11	14	0,9	1,4	7	7
3	IJsselland	10	9	12	0,7	0,5	6	6
4	Regio Oost	11	10	12	0,9	0,9	7	6
5	Midden Nederland	18	18	22	1,3	2,2	9	8
6	Gelderland Centraal	14	13	16	1,3	1,3	8	7
7	Amsterdam-Haarlem e.o.	16	16	19	1,5	1,5	9	9
8	Holland Noord	19	22	24	0,4	0,9	12	13
9	Zuid-Holland Midden	14	12	15	1,1	1,2	8	7
10	Zuid-Holland Zuid	10	10	11	0,7	0,9	7	7
11	Utrecht Polderland	18	17	21	1,1	1,1	12	10
12	Zuid-West Nederland	11	11	13	0,7	0,8	8	7
13	Centraal Brabant	12	11	14	0,9	1,0	8	7
14	Limburg	9	10	11	1,1	1,3	6	5
	Nederland	13	13	15	1,0	1,1	8	7

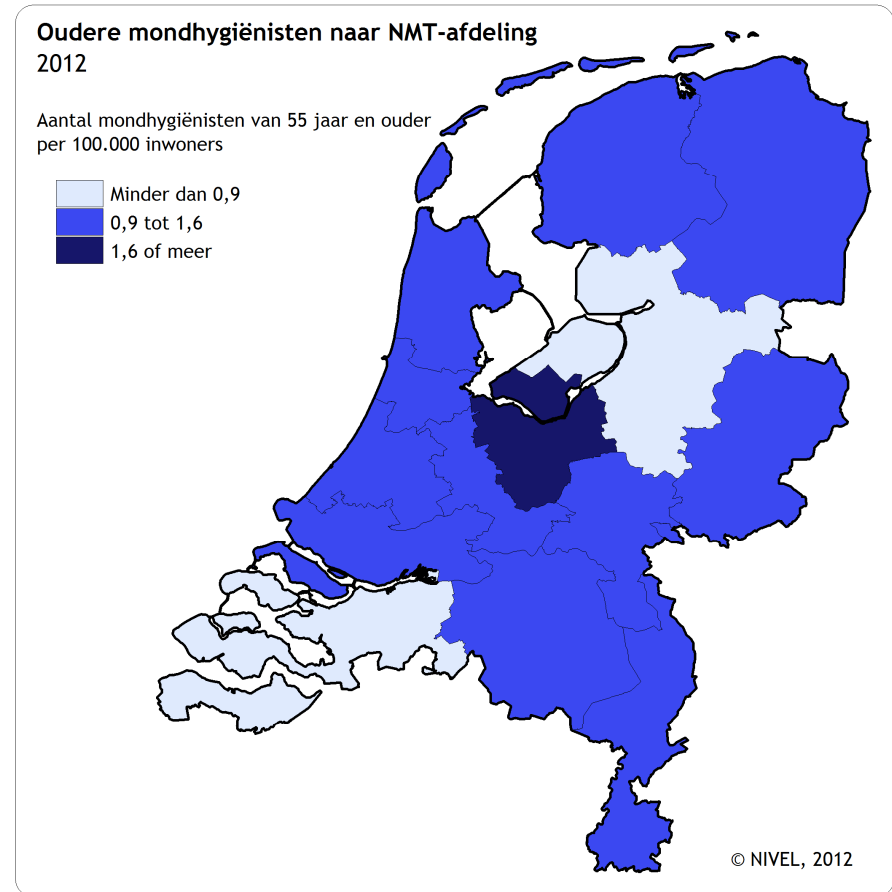
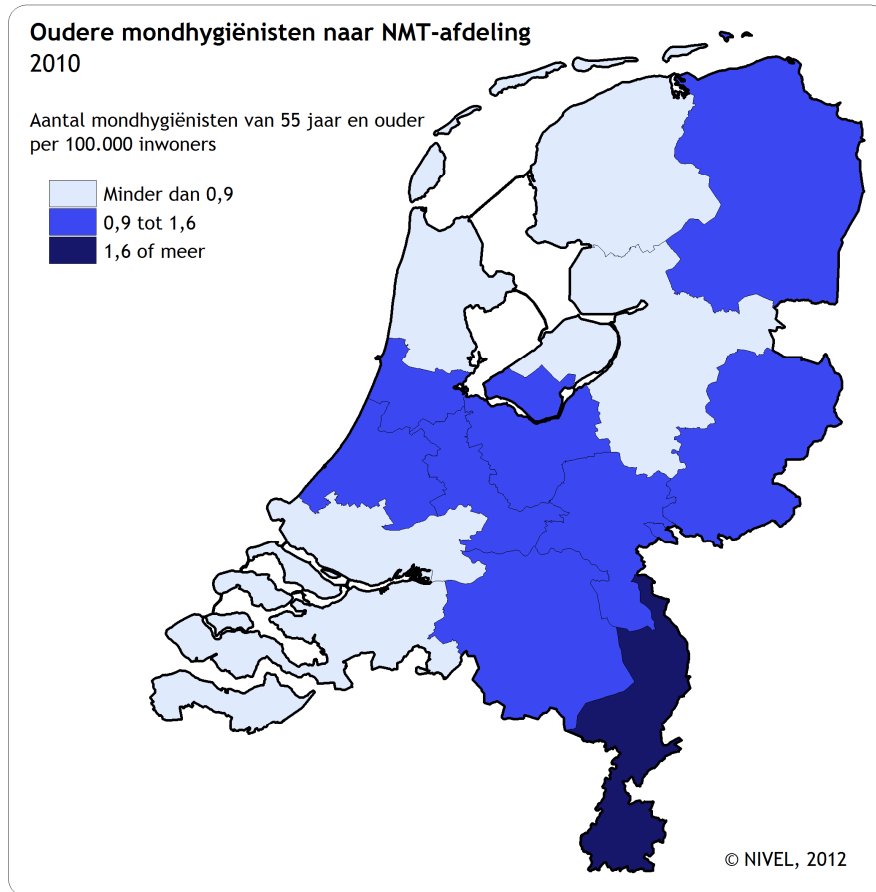
Figuur 2.1: Mondhygiënistendichtheid naar NMT-afdeling (exclusief mondhygiënisten op ZorgkaartNL), 2010 en 2012

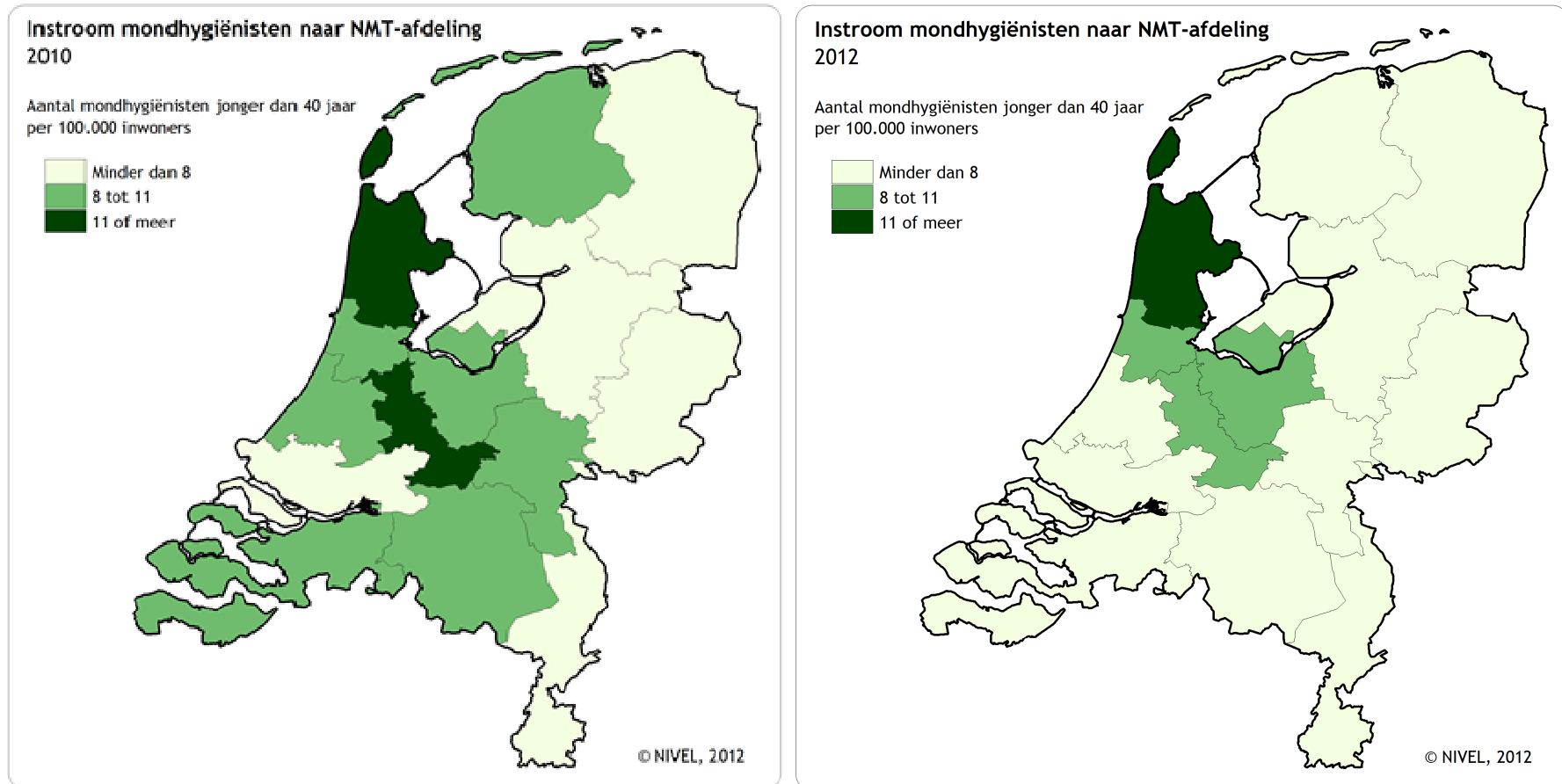
Figuur 2.2: Mondhygiënistendichtheid naar NMT-afdeling inclusief mondhygiënisten op ZorgkaartNL, 2012

Figuur 2.3: Dichtheid van oudere mondhygiënisten (55 jaar en ouder) naar NMT-afdeling, 2010 en 2012

Figuur 2.4: Dichtheid van jongste instroom mondhygiënisten (40 jaar en jonger) naar NMT-afdeling, 2010 en 2012

Regio's geordend van hoogste naar laagste mondhygiënistendichtheid

In de drie tabellen 2.5a, 2.5b en 2.5c zijn de NMT-regio's steeds geordend van hoogste naar laagste mondhygiënistendichtheid. De relatieve gegevens in deze tabellen laten zien dat in **de totale populatie** mondhygiënisten (tabel 2.5a) per regio de mondhygiënistendichtheid in de regio Holland Noord zowel in 2010 als in 2012 het hoogst is. Ook is de dichtheid in 2012 toegenomen ten opzichte van 2010: in 2010 is de dichtheid in Holland Noord 19 (per 100.000 inwoners werken er 19 mondhygiënisten) en in 2012 is het aantal mondhygiënisten per 100.000 inwoners 22. Twee andere regio's in de top drie wat betreft mondhygiënistendichtheid zijn Midden Nederland en Utrecht Polderland. Ook gecombineerd met de mondhygiënisten afkomstig uit de ZorgkaartNL-gegevens blijft de mondhygiënistendichtheid van Holland Noord het hoogst, gevolgd door Midden Nederland en Utrecht Polderland. Wat betreft verschillen in dichtheid tussen regio's is het verschil tussen de regio met de laagste dichtheid en de hoogste dichtheid gestegen van 10 in 2010 naar 13 in 2012.

Wanneer wij kijken naar de NMT-regio's waar de opleiding Mondzorgkunde gevestigd is, dan blijkt dat de mondhygiënistendichtheid in Utrecht Polderland en Amsterdam-Haarlem e.o. relatief hoog is. In de regio Gelderland Centraal is het aantal mondhygiënisten per 100.000 inwoners gelijk aan het landelijk gemiddelde. Voor Noord Nederland geldt echter dat de mondhygiënistendichtheid lager dan het gemiddelde uitvalt en dat deze regio tot één van de NMT-regio's met de laagste mondhygiënistendichtheid behoort.

De mondhygiënistendichtheid van de oudste mondhygiënisten (tabel 2.5b) is het hoogst in de regio's Amsterdam-Haarlem e.o. en in Midden Nederland, zowel in 2010 als in 2012. De regio Holland Noord behoort daarentegen tot één van de regio's met het laagste relatieve aantal mondhygiënisten van 55 jaar en ouder. In 2010 was de dichtheid van oudste mondhygiënisten daar nog 0,4 en in 2012 is de dichtheid iets gestegen naar 0,5. Ten opzichte van het gemiddelde van 1,1 in 2012 dus nog steeds een lagere dichtheid. De gemiddelde mondhygiënistendichtheid van de totale populatie oudste mondhygiënisten ging van 1,0 mondhygiënisten per 100.000 inwoners in 2010 naar 1,1 in 2012.

De dichtheid van de jongste mondhygiënisten ligt, evenals bij de totale populatie, in de regio's Holland Noord en Utrecht Polderland flink hoger dan de landelijke gemiddelde dichtheid en dan in de andere regio's (tabel 2.5c). Dat geldt vooral voor 2010, maar ook voor 2012. Voor de regio Utrecht Polderland geldt dat één van de opleidingen Mondzorgkunde hier gevestigd is, wat een verklaring zou kunnen zijn voor de hoge dichtheid van jonge mondhygiënisten. De regio Amsterdam-Haarlem, waar ook één van opleidingen is gevestigd, scoort wat betreft dichtheid van mondhygiënisten van 40 jaar en jonger gemiddeld ook hoger. Limburg heeft in 2010 en 2012 relatief het kleinste aantal mondhygiënisten van 40 jaar of jonger, gevolgd door IJsselland. Gemiddeld is de mondhygiënistendichtheid van de jongste populatie licht gedaald van 8 in 2010 naar 7 in 2012.

Tabel 2.5a: Aantal mondhygiënisten (*allen*) in Nederland naar NMT-regio, gerelateerd aan aantal inwoners: mondhygiënistendichtheid. Vergelijking mondhygiënistendichtheid NVM-gegevens 2010, NVM-gegevens 2012 en www.zorgkaartnederland.nl-gegevens 2012

NMT-code	NMT-regio	aantal mondhygiënisten per 100.000inw naar regio (NVM 2010)	NMT-code	NMT-regio	aantal mondhygiënisten per 100.000inw naar regio (NVM 2012)	NMT-code	NMT-regio	aantal mondhygiënisten per 100.000inw naar regio (NVM 2012+ ZorgkaartNL 2012)
8	Holland Noord	19	8	Holland Noord	22	8	Holland Noord	24
5	Midden Nederland	18	5	Midden Nederland	18	5	Midden Nederland	22
11	Utrecht Polderland	18	11	Utrecht Polderland	17	11	Utrecht Polderland	21
7	Amsterdam-Haarlem e.o.	16	7	Amsterdam-Haarlem e.o.	16	7	Amsterdam-Haarlem e.o.	19
6	Gelderland Centraal	14	6	Gelderland Centraal	13	6	Gelderland Centraal	16
9	Zuid-Holland Midden	14	1	Friesland	13	9	Zuid-Holland Midden	15
1	Friesland	12	9	Zuid-Holland Midden	12	1	Friesland	15
13	Centraal Brabant	12	13	Centraal Brabant	11	2	Noord Nederland	14
2	Noord Nederland	11	2	Noord Nederland	11	13	Centraal Brabant	14
4	Regio Oost	11	12	Zuid-West Nederland	11	12	Zuid-West Nederland	13
12	Zuid-West Nederland	11	4	Regio Oost	10	4	Regio Oost	12
3	IJsselland	10	10	Zuid-Holland Zuid	10	3	IJsselland	12
10	Zuid-Holland Zuid	10	14	Limburg	10	10	Zuid-Holland Zuid	11
14	Limburg	9	3	IJsselland	9	14	Limburg	11
	Nederland	13		Nederland	13		Nederland	15
	Grootste NMT-regio verschil	10		Grootste NMT-regio verschil	13		Grootste NMT-regio verschil	13

Tabel 2.5b: Aantal *oudere* mondhygiënisten in Nederland naar NMT-regio, gerelateerd aan aantal inwoners: mondhygiënistendichtheid. Vergelijking mondhygiënistendichtheid NVM-gegevens 2010 en NVM-gegevens 2012

NMT-code	NMT-regio	aantal mondhygiënisten van 55 jaar of ouder per 100.000 inw. naar regio (NVM 2010)	NMT-code	NMT-regio	aantal mondhygiënisten van 55 jaar of ouder per 100.000 inw. naar regio (NVM 2012)
7	Amsterdam-Haarlem e.o.	1,5	5	Midden Nederland	2,2
5	Midden Nederland	1,3	7	Amsterdam-Haarlem e.o.	1,5
6	Gelderland Centraal	1,3	2	Noord Nederland	1,4
9	Zuid-Holland Midden	1,1	14	Limburg	1,3
11	Utrecht Polderland	1,1	6	Gelderland Centraal	1,3
14	Limburg	1,1	9	Zuid-Holland Midden	1,2
2	Noord Nederland	0,9	11	Utrecht Polderland	1,1
13	Centraal Brabant	0,9	13	Centraal Brabant	1,0
4	Regio Oost	0,9	1	Friesland	0,9
1	Friesland	0,8	8	Holland Noord	0,9
10	Zuid-Holland Zuid	0,7	10	Zuid-Holland Zuid	0,9
12	Zuid-West Nederland	0,7	4	Regio Oost	0,9
3	IJsselland	0,7	12	Zuid-West Nederland	0,8
8	Holland Noord	0,4	3	IJsselland	0,5
	Nederland	1,0		Nederland	1,1
	Grootste NMT-regio verschil	1,1		Grootste NMT-regio verschil	1,7

Tabel 2.5c: Aantal *jongere* mondhygiënisten in Nederland naar NMT-regio, gerelateerd aan aantal inwoners: mondhygiënistendichtheid. Vergelijking mondhygiënistendichtheid NVM-gegevens 2010 en NVM-gegevens 2012

NMT-code	NMT-regio	Jongste instroom van mondhygiënisten: 40 jaar of jonger per 100.000 inw. naar regio (NVM 2010)	NMT-code	NMT-regio	Jongste instroom van mondhygiënisten: 40 jaar of jonger per 100.000 inw. naar regio (NVM 2012)
8	Holland Noord	12	8	Holland Noord	13
11	Utrecht Polderland	12	11	Utrecht Polderland	10
5	Midden Nederland	9	7	Amsterdam-Haarlem e.o.	9
7	Amsterdam-Haarlem e.o.	9	5	Midden Nederland	8
1	Friesland	8	1	Friesland	7
6	Gelderland Centraal	8	6	Gelderland Centraal	7
9	Zuid-Holland Midden	8	13	Centraal Brabant	7
12	Zuid-West Nederland	8	9	Zuid-Holland Midden	7
13	Centraal Brabant	8	10	Zuid-Holland Zuid	7
2	Noord Nederland	7	12	Zuid-West Nederland	7
4	Regio Oost	7	2	Noord Nederland	7
10	Zuid-Holland Zuid	7	4	Regio Oost	6
3	IJsselland	6	3	IJsselland	6
14	Limburg	6	14	Limburg	5
	Nederland	8		Nederland	7
	Grootste NMT-regio verschil	6		Grootste NMT-regio verschil	8

2.2 Regionale spreiding mondhygiënisten in Provincies

Aantallen mondhygiënisten per provincie

In tabel 2.6 worden de aantallen mondhygiënisten op basis van de NVM-gegevens per provincie weergegeven. Het inwoneraantal is gebaseerd op de CBS-gegevens per 1 januari 2012. In deze tabel zien we de grootste aantallen mondhygiënisten in respectievelijk Noord-Holland, Utrecht en Friesland. In de provincies Noord-Holland en Utrecht zijn ook de grootste aantallen oudere en jongere tandartsen te vinden. Voor de provincies Zeeland, Drenthe en Limburg geldt dat in deze provincies relatief het kleinste aantal mondhygiënisten werkt.

In de provincies Utrecht en Noord-Holland wonen relatief de meeste mondhygiënist van 55 jaar of ouder. De mondhygiënistendichtheid van de oudere mondhygiënisten is per provincie niet sterk uiteenlopend, hoewel het aantal oudere mondhygiënisten per 100.000 inwoners in Flevoland van 0,3 wel redelijk ver onder het gemiddelde zit van 1,1.

De instroom van jongere mondhygiënist is in de provincies Utrecht en Noord-Holland het hoogst met 10 mondhygiënist van 40 jaar of jonger per 100.000 inwoners. Bij de andere provincies ligt de dichtheid van mondhygiënist van 40 jaar of jonger rond het gemiddelde van 7.

Mondhygiënistendichtheid naar provincie en naar NMT-regio

Bij de provincie-indeling lijkt het beeld van de mondhygiënistendichtheid in 2012 iets minder ver uiteen te lopen in vergelijking met de dichtheden in de NMT-regio's. Zo heeft de provincie Noord-Holland 19 mondhygiënist per 100.000 inwoners, tegenover Zeeland met een dichtheid van 8 mondhygiënist per 100.000 inwoners. Een verschil van 11 mondhygiënist per 100.000 inwoners. Voor de NMT-regio indeling geldt dat het aantal van 22 mondhygiënist per 100.000 in Holland Noord fors hoger uitvalt dan het aantal van 9 in de regio IJssel land. Een verschil van 13 mondhygiënist per 100.000 inwoners.

Inwoners per NVM-mondhygiënist op provincie-niveau

Naast het (relatief) aantal mondhygiënist per provincie zijn twee extra kolommen toegevoegd, betreffende het aantal inwoners per mondhygiënist. De rangorde van aantallen inwoners per mondhygiënist is in beide kolommen weergegeven van laagste naar hoogste aantal inwoners per mondhygiënist op basis van de NZa¹ en op basis van de NVM-gegevens 2012. Op deze wijze kunnen wij de provinciegegevens op basis van de NVM-gegevens uit 2012 vergelijken met de gegevens van de NZa uit 2011.

De NVM-gegevens van 2012 laten zien dat de aantallen inwoners per mondhygiënist variëren van ruim 5.300 inwoners per mondhygiënist in Noord-Holland tot bijna 12.000 inwoners per mondhygiënist in Zeeland. Een verschil van 6.564 inwoners per mondhygiënist. In 10 provincies ligt het aantal inwoners per mondhygiënist boven het landelijk gemiddelde van 7.833. Noord-Holland en Utrecht hebben een lager dan gemiddeld aantal inwoners per mondhygiënist.

¹ Bron Marktscan Mondzorg, maart 2012, NZa

De NZa-gegevens van 2011 laten een lager landelijk gemiddelde zien dan de NVM-gegevens: 7.733 inwoners per mondhygiënist. De aantallen inwoners per mondhygiënist variëren van ruim 5.400 inwoners per mondhygiënist in Noord-Holland tot ruim 11.000 in Zeeland. Een verschil van 5.789 inwoners per mondhygiënist.

De rangorde van aantallen inwoners per mondhygiënist van laagste naar hoogste komt redelijk overeen. De grootste aantallen mondhygiënisten zijn, net zoals de NVM-gegevens 2012, te vinden in Noord-Holland met het hoogste aantal, daaronder Utrecht en weer iets lager Friesland. Ook de provincies met de hoogste aantallen inwoners per mondhygiënist komen overeen, namelijk Zeeland, Drenthe en Limburg. Het aantal inwoners per mondhygiënist komt voor de provincie Limburg overeen. Voor vijf provincies geldt dat het aantal inwoners per provincie op basis van de NZa-gegevens hoger uitvalt dan de NVM-gegevens; een verschil variërend van ongeveer 70 tot 200 inwoners per mondhygiënist. Zes provincies hebben op basis van de NZa-gegevens een lager aantal inwoners per mondhygiënist; van een verschil van 120 inwoners in Noord-Brabant tot een verschil van 700 inwoners in Zeeland.

Inwoners per mondhygiënist (NVM en ZorgkaartNL) op provincie-niveau

Tabel 2.7 geeft het aantal inwoners per provincie weer op basis van de NVM gegevens en de ZorgkaartNL gegevens. Het gemiddelde aantal mondhygiënisten per 100.000 in Nederland neemt in vergelijking met de alleen de NVM-gegevens toe met 2 mondhygiënisten. Deze toename varieert tussen de provincies van 1 tot 4 mondhygiënisten per 100.000 inwoners. De grootste toename in mondhygiënistendichtheid is te zien in Groningen (van 11 naar 15). Als het gaat over de rangorde, dan blijkt uit de tabel dat deze redelijk overeenkomt is met de rangorde op basis van alleen de NVM-gegevens (op uitzondering van de wisseling van plek van de provincies Groningen en Noord-Brabant en van de provincies Overijssel en Gelderland).

Tabel 2.6: Aantal mondhygiënisten in Nederland* naar Provincie, gerelateerd aan aantal inwoners. Naast de weergave van het totale aantal mondhygiënisten separaat ook de mondhygiënisten van 55 jaar en ouder en de jongste instroom: tot 40 jaar

Provincie	aantal inw. per Provincie ¹	Aantal mondhygiënisten per Provincie	aantal mondhygiënisten per 100.000 inw. naar Provincie	aantal mondhygiënisten van 55 jaar of ouder per Provincie	aantal mondhygiënist en van 55 jaar of ouder per 100.000 inw. naar Provincie	Jongste instroom van mondhygiënist: 40 jaar of jonger per Provincie	Jongste instroom van mondhygiënist: 40 jaar of jonger per 100.000 inw. naar Provincie	Provincie	Inw. per mondhygiënist per Provincie, gesorteerd van laag naar hoog	Provincie	Inw. per mondhygiënist per Provincie (NZa, 2011) ² , gesorteerd van laag naar hoog
Groningen	580875	65	11	9	1,5	41	7	Noord-Holland	5.355	Noord-Holland	5.428
Friesland	647214	81	13	6	0,9	48	7	Utrecht	5.426	Utrecht	5.498
Drenthe	490807	49	10	6	1,2	29	6	Friesland	7.990	Friesland	8.193
Overijssel	1137668	127	11	6	0,5	85	7	Noord-Brabant	8.799	Gelderland	8.481
Flevoland	395525	44	11	1	0,3	25	6	Groningen	8.937	Groningen	8.540
Gelderland	2010745	225	11	21	1,0	125	6	Gelderland	8.937	Noord-Brabant	8.674
Utrecht	1237117	228	18	21	1,7	120	10	Overijssel	8.958	Zuid-Holland	8.746
Noord-Holland	2709822	506	19	43	1,6	279	10	Flevoland	8.989	Overijssel	8.751
Zuid-Holland	3552407	389	11	36	1,0	240	7	Zuid-Holland	9.132	Flevoland	9.197
Zeeland	381407	32	8	2	0,5	21	6	Drenthe	10.016	Limburg	10.209
Noord-Brabant	2463686	280	11	25	1,0	176	7	Limburg	10.210	Drenthe	10.223
Limburg	1123075	110	10	16	1,4	62	6	Zeeland	11.919	Zeeland	11.217
Nederland	16.730.348	2.136	13	192	1,1	1.251	7	Nederland	7.833	Nederland	7.733

*Bron NVM-gegevens 2012

¹ CBS-gegevens per 1 januari 2012

² Bron Marktscan Mondzorg, maart 2012, NZa

Tabel 2.7: Aantal mondhygiënisten in Nederland* naar Provincie, gerelateerd aan aantal inwoners

Provincie	aantal inwoners per Provincie ¹	aantal mondhygiënisten per Provincie	aantal mondhygiënisten per 100.000 inw. naar Provincie	Provincie	Inwoners per mondhygiënist per Provincie, gesorteerd van laag naar hoog
Groningen	580875	87	15	Noord-Holland	4.554
Friesland	647214	97	15	Utrecht	4.686
Drenthe	490807	62	13	Friesland	6.672
Overijssel	1137668	157	14	Groningen	6.677
Flevoland	395525	53	13	Noord-Brabant	6.999
Gelderland	2010745	272	14	Overijssel	7.246
Utrecht	1237117	264	21	Gelderland	7.392
Noord-Holland	2709822	595	22	Flevoland	7.463
Zuid-Holland	3552407	459	13	Zuid-Holland	7.739
Zeeland	381407	38	10	Drenthe	7.916
Noord-Brabant	2463686	352	14	Limburg	9.057
Limburg	1123075	124	11	Zeeland	10.037
Nederland	16.730.348	2.560	15	Nederland	6.535

¹ CBS-gegevens per 1 januari 2012

*Bron NVM-gegevens 2012 en ZorgkaartNL 2012

2.3 Regionale ongelijkheid mondhygiënisten

Het verschil tussen de NMT-regio's met het laagste aantal en het hoogste aantal mondhygiënisten per 100.000 inwoners is tussen 2010 en 2012 toegenomen van 10 naar 13 (zie tabel 2.5a). Gesteld kan worden dat de regionale ongelijkheid binnen Nederland voor mondhygiënisten enigszins is toegenomen. Het verschil in relatief aantal oudere mondhygiënisten tussen de regio met de hoogste dichtheid en laagste dichtheid is ook licht toegenomen; van 1,1 in 2010 naar 1,7 in 2012. Ook voor de jongere mondhygiënisten geldt dat de regionale ongelijkheid in dichtheid is toegenomen van 6 in 2010 naar 8 in 2012.

Ook op basis van de gecombineerde gegevens (NVM-2012 en ZorgkaartNL) geeft de verdeling naar NMT-regio een verschil in mondhygiënistendichtheid van 13 tussen de regio met de hoogste tandartsendichtheid en de laagste tandartsendichtheid.

3 De regionale spreiding van tandartsen én mondhygiënisten

In dit hoofdstuk beschrijven we, op basis van de voorgaande cijfers, de regionale dichtheid van de tandartsen en mondhygiënisten tezamen (zijnde de eerstelijns mondzorgberoepen in Nederland). Daarnaast kijken we naar de samenhang tussen de tandartsendichtheid en mondhygiënistendichtheid in Nederland naar NMT-regio.

3.1 Regionale spreiding eerstelijns mondzorgberoepen

Onderstaande tabel 3.1 geeft het gecombineerde aantal mondhygiënisten én tandartsen in Nederland naar NMT-regio per 100.000 inwoners weer. Hieruit blijkt dat de gemiddelde dichtheid van eerstelijns mondzorgberoepen in Nederland tussen 2010 en 2012 is gestegen met twee zorgverleners (van 63 in 2010 naar 65 in 2012). Daarnaast komt uit de tabel naar voren dat de dichtheid zowel in 2010 als 2012 in Amsterdam-Haarlem e.o. het hoogst is, gevolgd door Gelderland Centraal. De regio's IJsselland en Zuid-Holland Zuid behoren tot de regio's met de laagste dichtheid van de twee eerstelijns mondzorgberoepen.

Tabel 3.1: Aantal mondhygiënisten en tandartsen in Nederland naar NMT-regio, gerelateerd aan aantal inwoners. Vergelijking mondzorgberoependichtheid 2010 en 2012 (NMT-gegevens en BIG-gegevens).

NMT-code	NMT-regio	eerstelijns mondzorg per 100.000inw naar regio (NMT + NVM 2010)	NMT-code	NMT-regio	eerstelijns mondzorg per 100.000inw naar regio (NMT + NVM 2012)	NMT-code	NMT-regio	eerstelijns mondzorg per 100.000inw naar regio (BIG + NVM 2012)
7	Amsterdam-Haarlem e.o.	105	7	Amsterdam-Haarlem e.o.	105	7	Amsterdam-Haarlem e.o.	130
6	Gelderland Centraal	83	6	Gelderland Centraal	85	6	Gelderland Centraal	95
5	Midden Nederland	73	5	Midden Nederland	73	5	Midden Nederland	94
11	Utrecht Polderland	69	11	Utrecht Polderland	71	11	Utrecht Polderland	80
2	Noord Nederland	64	8	Holland Noord	71	8	Holland Noord	78
9	Zuid-Holland Midden	62	2	Noord Nederland	64	2	Noord Nederland	75
8	Holland Noord	61	9	Zuid-Holland Midden	60	9	Zuid-Holland Midden	69
1	Friesland	56	1	Friesland	60	1	Friesland	66
13	Centraal Brabant	56	14	Limburg	58	13	Centraal Brabant	59
12	Zuid-West Nederland	52	13	Centraal Brabant	56	4	Regio Oost	57
14	Limburg	52	12	Zuid-West Nederland	52	14	Limburg	57
4	Regio Oost	51	10	Zuid-Holland Zuid	51	3	IJsselland	56
10	Zuid-Holland Zuid	49	4	Regio Oost	50	12	Zuid-West Nederland	54
3	IJsselland	47	3	IJsselland	47	10	Zuid-Holland Zuid	49
	Nederland	63		Nederland	65		Nederland	73
	Grootste NMT-regio verschil	58		Grootste NMT-regio verschil	58		Grootste NMT-regio verschil	81

Uit tabel 3.1 blijkt dat op basis van de NMT- en NVM-cijfers het verschil tussen de NMT-regio's met het laagste aantal en het hoogste aantal mondhygiënist en tandartsen per 100.000 inwoners tussen 2010 en 2012 gelijk is gebleven. Afgeleid kan worden dat in 2010 en 2012 er een verschil is van 58 eerstelijns mondzorgberoepen per 100.000 inwoners tussen de hoogste en de laagste regio naar dichtheid.

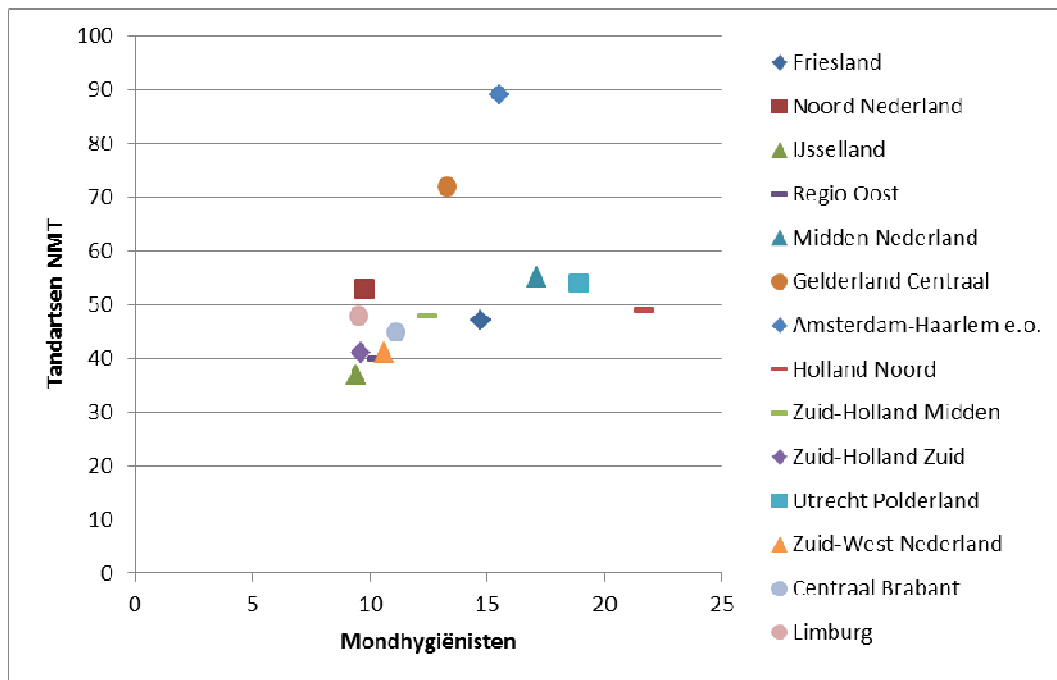
Bekijken we de BIG-gegevens (2012) voor de tandartsen, dan geeft de verdeling van eerstelijns mondzorg-beroepsbeoefenaars naar NMT-regio grotere regionale verschillen weer. Zo is er een verschil van 81 eerstelijns mondzorgberoepen per 100.000 inwoners tussen de regio met de hoogste dichtheid (Amsterdam-Haarlem e.o.) en de laagste dichtheid (Zuid-Holland Zuid). Dit is conform het verschil tussen de NMT en het BIG als bron dat in het voorgaande hoofdstuk 2 reeds is beschreven.

3.2 Samenhang tandartsendichtheid en mondhygiënistendichtheid

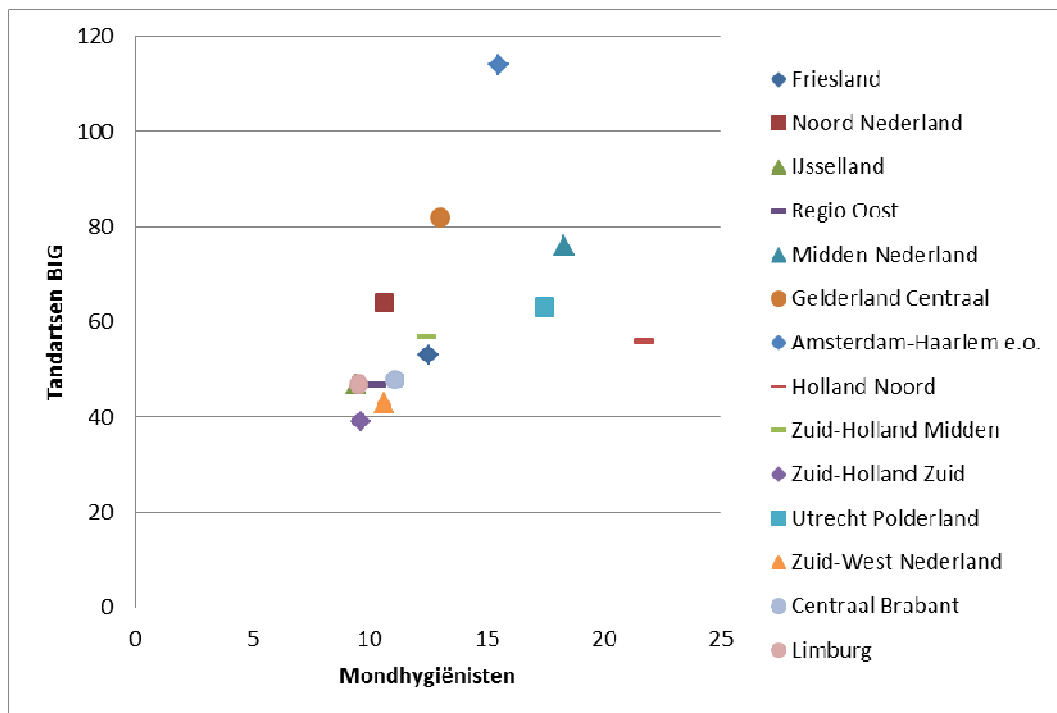
Een interessante vervolgvraag is nu of in regio's waar relatief veel tandartsen werkzaam zijn, ook relatief veel, of juist weinig mondhygiënisten werkzaam zijn. Als de dichtheden van beide eerstelijns beroepsgroepen positief met elkaar samenhangen kan dat duiden op 'samenwerking/complementariteit'; mondhygiënisten werken vaak in tandartspraktijken en zullen daarom ook vaak op een zelfde locatie werken. Op regioniveau kan het verband echter ook negatief zijn. Dit duidt dan op een zekere vorm van concurrentie, bijvoorbeeld omdat mondhygiënisten zich bij voorkeur vestigen in gebieden waar de tandartsdichtheid relatief laag is.

Uit de onderstaande figuur 3.1 (op basis van NMT-gegevens voor wat betreft de tandartsen) en figuur 3.2 (op basis van BIG-gegevens voor wat betreft de tandartsen), lijkt de conclusie gerechtvaardigd dat de tandartsendichtheid en mondhygiënistendichtheid van de verschillende NMT-regio's positief met elkaar samenhangen, ook al liggen niet alle NMT-regio's op één duidelijke lijn. Zowel in figuur 3.1 als figuur 3.2 is te zien dat de tandartsendichtheid en de mondhygiënistendichtheid in de NMT-regio's Midden Nederland en Utrecht Polderland relatief hoog zijn. En voor de regio's IJsselland en Zuid-Holland Zuid geldt dat zowel de tandartsendichtheid en de mondhygiënistendichtheid relatief laag zijn. Een regio waar het verband niet voor geldt is Holland Noord. In deze regio zijn relatief veel mondhygiënisten, maar is de tandartsendichtheid relatief laag.

Figuur 3.1: Samenhang tussen tandartsendichtheid (NMT-gegevens) en mondhygiënistendichtheid (NVM-gegevens), 2012

Figuur 3.2: Samenhang tussen tandartsendichtheid (BIG-gegevens) en mondhygiënistendichtheid (NVM-gegevens), 2012

3.3 Verhouding tussen tandartsen en mondhygiënisten

Een andere manier om naar de samenhang tussen tandartsen en mondhygiënisten op regionaal niveau te kijken is via de getalsverhouding tussen beide beroepsgroepen. In de onderstaande tabel 3.2 wordt de verhouding tussen mondhygiënisten en tandartsen per regio gepresenteerd uitgedrukt in aantallen mondhygiënisten per tandarts. Dit is voor respectievelijk de NMT-gegevens als de BIG-gegevens als bron gedaan. Uit de tabel komt naar voren dat er in de regio Holland Noord iets meer mondhygiënisten per tandarts zijn dan in de andere regio's (0,4) maar voor alle andere regio's liggen de verhoudingsgetallen zeer dicht bij elkaar. Het lijkt er dus op dat mondhygiënisten en tandartsen is een soort van vaste verhouding door heel Nederland wonen c.q. werkzaam zijn. Dit ligt in lijn met de eerdere conclusie dat beide beroepsgroepen eerder elkaar 'opzoeken' en complementeren dan er dat er sprake zou zijn van concurrentie.

Tabel 3.2: Verhouding tussen tandartsen (NMT/BIG-gegevens) en mondhygiënisten (NVM-gegevens), 2012

NMT-code	NMT-regio	aantal mondhygiënisten per tandarts (NMT-bron)	aantal mondhygiënisten per tandarts (BIG-bron)
1	Friesland	0,3	0,2
2	Noord Nederland	0,2	0,2
3	IJsselland	0,3	0,2
4	Regio Oost	0,3	0,2
5	Midden Nederland	0,3	0,2
6	Gelderland Centraal	0,2	0,2
7	Amsterdam-Haarlem e.o.	0,2	0,1
8	Holland Noord	0,4	0,4
9	Zuid-Holland Midden	0,2	0,2
10	Zuid-Holland Zuid	0,2	0,2
11	Utrecht Polderland	0,3	0,3
12	Zuid-West Nederland	0,3	0,2
13	Centraal Brabant	0,2	0,2
14	Limburg	0,2	0,2
	Overig		
	Nederland	0,2	0,2

4 Dichtheden van eerstelijns mondzorgverleners naar regio's en provincies, vertaald naar 'risicogebieden'

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt aan de hand van drie indicatoren besproken of er sprake is van provincies of regio's die relatief ongunstig uitpakken voor wat betreft van hun dichtheid of dekkingsgraad van tandartsen en mondhygiënisten. Om dit te kunnen kwantificeren zijn drie knelpuntindicatoren gekozen:

- (1) de relatieve dichtheid van tandartsen/mondhygiënisten ten opzichte van het landelijk gemiddelde in 2012 (naarmate dit meer *onder* het gemiddelde ligt draagt dit meer bij aan het risico van een 'te lage' dichtheid van tandartsen/mondhygiënisten in die regio).
- (2) de relatieve dichtheid van tandartsen/mondhygiënisten van 55 jaar of ouder ten opzichte van het landelijk gemiddelde in 2012 (naarmate dit meer *boven* het gemiddelde ligt draagt dit meer bij aan het risico van een 'te lage' dichtheid van tandartsen/mondhygiënisten in die regio).
- (3) de relatieve dichtheid van tandartsen/mondhygiënisten van 40 jaar en jonger ten opzichte van het landelijk gemiddelde in 2012 (naarmate dit meer *onder* het gemiddelde ligt draagt dit meer bij aan het risico van een 'te lage' dichtheid van tandartsen/mondhygiënisten in die regio).

Vervolgens is voor elke regio de relatieve afwijking van het landelijk gemiddelde als uitgangspunt genomen en zijn deze afwijkingen vervolgens gegroepeerd in 5 klassen. Deze klassen zijn in de onderstaande tabellen gemarkeerd door kleuren, en wel als volgt:

- **Rood**: minimaal 5% ongunstiger dan het landelijke gemiddelde, waarbij:
 - Klasse 1 = > 15% ongunstiger
 - Klasse 2 = 5-15% ongunstiger
- **Ongekleurd** : ± 5% rond het gemiddelde (klasse=3);
- **Groen**: minimaal 5% gunstiger dan het landelijk gemiddelde, waarbij:
 - Klasse 4 = 5-15% gunstiger
 - Klasse 5 = >15% gunstiger

De knelpuntindicatoren dienen niet als afzonderlijke knelpunten gezien te worden; een hoge relatieve dichtheid van tandartsen/mondhygiënisten van 55 jaar en ouder kan immers gecompenseerd worden door een hoge relatieve dichtheid van tandartsen/mondhygiënisten van 40 jaar en jonger. Alleen de regio's en provincies die op alle drie de indicatoren ongunstig scoren, worden aangeduid als 'risicogebied'. In paragraaf 4.2 (tandartsen) en paragraaf 4.3 (mondhygiënisten) staan alle 'knelpunt'-scores weergegeven voor alle regio's en indicatoren. Net als in de voorgaande hoofdstukken is daarbij rekening gehouden met de verschillen in bronnen voor wat betreft de tandartsen, zijnde de NMT en het BIG.

4.2 ‘Risicogebieden’ met betrekking tot de huidige en toekomstige dichtheid van tandartsen

Tabel 4.1 toont eerst de scores van de NMT-regio's op de drie knelpunt-indicatoren . Zoals hiervoor uiteen gezet, indiceren de rode kleuren een relatief ongunstige afwijkende dichtheid van het landelijke gemiddelde, en de groene kleuren op een gunstige afwijking van het landelijke gemiddelde. Uit het ‘kleurenpatroon’ in tabel 4.1 (basis NMT-gegevens voor tandartsen) kan afgeleid worden dat voor de regio's Holland Noord, Friesland en Zuid-Holland Midden geldt dat daarbij alle indicatoren ‘ongunstig’ afwijken ten opzichte van het landelijke gemiddelde.

Tabel 4.1: NMT-regio's naar knelpuntindicatoren, tandartsen (NMT 2012)

NMT-code	NMT-regio	Relatieve positie ten aanzien van		
		Aantal tandartsen	Aantal tandartsen 55 jaar en ouder	Aantal tandartsen 40 jaar en jonger
1	Friesland	2	2	2
2	Noord Nederland	3	4	5
3	IJsselland	1	4	1
4	Regio Oost	1	4	1
5	Midden Nederland	4	4	1
6	Gelderland Centraal	5	1	5
7	Amsterdam-Haarlem e.o.	5	1	5
8	Holland Noord	2	2	2
9	Zuid-Holland Midden	2	2	1
10	Zuid-Holland Zuid	1	5	1
11	Utrecht Polderland	3	4	5
12	Zuid-West Nederland	1	4	1
13	Centraal Brabant	2	4	1
14	Limburg	2	3	1

Legenda:

Rood : minimaal 5% ongunstiger dan gemiddeld (met 1 = > 15% ongunstiger; 2 = 5-15% ongunstiger);

Ongekleurd : ± 5% rond het gemiddelde (= 3);

Groen : minimaal 5% gunstiger dan gemiddeld (met 4 = 5-15% gunstiger; 5 = >15% gunstiger).

Tabel 4.2 toont dezelfde gegevens als tabel 4.1 maar dan op basis van het BIG als bron voor de tandartsgegevens. Uit deze tabel, gebaseerd op de BIG-gegevens, blijkt dat de regio Utrecht Polderland op de drie indicatoren gunstig rond het gemiddelde ligt. De regio's Friesland en Holland liggen daarentegen op drie indicatoren ongunstig rond het landelijk gemiddelde.

Tabel 4.2: NMT-regio's naar knelpuntindicatoren, tandartsen (BIG 2012)

NMT-code	NMT-regio	Relatieve positie ten aanzien van		
		Aantal tandartsen	Aantal tandartsen 55 jaar en ouder	Aantal tandartsen 40 jaar en jonger
1	Friesland	2	2	1
2	Noord Nederland	4	2	5
3	IJsselland	1	4	1
4	Regio Oost	1	3	1
5	Midden Nederland	5	1	1
6	Gelderland Centraal	5	1	5
7	Amsterdam-Haarlem e.o.	5	1	5
8	Holland Noord	2	2	1
9	Zuid-Holland Midden	2	3	1
10	Zuid-Holland Zuid	1	5	1
11	Utrecht Polderland	4	4	5
12	Zuid-West Nederland	1	5	1
13	Centraal Brabant	1	5	1
14	Limburg	1	5	1

Legenda:

Rood : minimaal 5% ongunstiger dan gemiddeld (met 1 = > 15% ongunstiger; 2 = 5-15% ongunstiger);

Ongekleurd : \pm 5% rond het gemiddelde (= 3);

Groen : minimaal 5% gunstiger dan gemiddeld (met 4 = 5-15% gunstiger; 5 = >15% gunstiger).

Uit vergelijking van tabel 4.1 en tabel 4.2 blijkt dat de relatieve scores van de regio's ten opzichte van het landelijke gemiddelde op ongeveer een gelijk aantal indicatoren afwijken bij de BIG-gegevens als bij de NMT-gegevens. Op basis van het BIG zijn er 25 'ongunstige' scores en 15 'gunstige' scores, tegenover 24 'ongunstige' en 15 'gunstige' scores wanneer de NMT-gegevens worden gebruikt.

Tabel 4.3 geeft een overzicht van alle provincies naar 'knelpuntfactor', op basis van de BIG-gegevens. Twee provincies, namelijk Friesland en Drenthe, scoren op alle indicatoren 'ongunstig' ten opzichte van het gemiddelde.

Tabel 4.3: Provincies naar knelpuntindicatoren, tandartsen (BIG 2012)

Provincies	Relatieve positie ten aanzien van		
	Aantal tandartsen	Aantal tandartsen 55 jaar en ouder	Aantal tandartsen 40 jaar en jonger
Groningen	5	3	5
Friesland	2	2	1
Drenthe	1	2	1
Overijssel	1	4	1
Flevoland	1	5	1
Gelderland	4	2	5
Utrecht	5	1	5
Noord-Holland	5	1	5
Zuid-Holland	1	5	1
Zeeland	1	3	1
Noord-Brabant	1	5	1
Limburg	1	5	1

Legenda:

Rood : minimaal 5% ongunstiger dan gemiddeld (met 1 = > 15% ongunstiger; 2 = 5-15% ongunstiger);

Ongekleurd : ± 5% rond het gemiddelde (= 3);

Groen : minimaal 5% gunstiger dan gemiddeld (met 4 = 5-15% gunstiger; 5 = >15% gunstiger).

4.3 ‘Risicogebieden’ met betrekking tot de huidige en toekomstige dichtheid van mondhygiënisten

In tabel 4.4 wordt voor alle NMT-regio’s de relatieve score ten opzichte van het landelijk gemiddelde voor wat betreft de mondhygiënistendichtheid op drie indicatoren gepresenteerd. Uit dit overzicht blijkt dat twee regio’s, Utrecht Polderland en Holland Noord, op drie indicatoren minimaal 5% gunstiger dan gemiddeld scoren. De twee regio’s Noord Nederland en Limburg scoren daarentegen juist op drie indicatoren ongunstig ten opzichte van het gemiddelde.

Tabel 4.4: NMT-regio's naar knelpuntindicatoren, mondhygiënisten (NVM 2012)

NMT-code	NMT-regio	Relatieve positie ten aanzien van		
		Aantal mondhygiënisten	Aantal mondhygiënisten 55 jaar en ouder	Aantal mondhygiënisten 40 jaar en jonger
1	Friesland	3	5	4
2	Noord Nederland	1	1	2
3	IJsselland	1	5	1
4	Regio Oost	1	5	2
5	Midden Nederland	5	1	5
6	Gelderland Centraal	3	1	3
7	Amsterdam-Haarlem e.o.	5	1	5
8	Holland Noord	5	5	5
9	Zuid-Holland Midden	3	3	3
10	Zuid-Holland Zuid	1	5	3
11	Utrecht Polderland	5	4	5
12	Zuid-West Nederland	1	5	3
13	Centraal Brabant	2	5	3
14	Limburg	1	1	1

Legenda:

Rood : minimaal 5% ongunstiger dan gemiddeld (met 1 = > 15% ongunstiger; 2 = 5-15% ongunstiger);

Ongekleurd : ± 5% rond het gemiddelde (= 3);

Groen : minimaal 5% gunstiger dan gemiddeld (met 4 = 5-15% gunstiger; 5 = >15% gunstiger).

Tabel 4.5 geeft een overzicht van alle provincies naar risicofactor. Alleen voor Drenthe geldt dat deze provincie op alle drie de indicatoren ongunstig afwijkt van het gemiddelde.

Tabel 4.5: Provincies naar knelpuntindicatoren, mondhygiënisten (NVM 2012)

Provincie	Relatieve positie ten aanzien van		
	Aantal mondhygiënisten	Aantal mondhygiënisten 55 jaar en ouder	Aantal mondhygiënisten 40 jaar en jonger
Groningen	1	1	3
Friesland	3	5	3
Drenthe	1	2	2
Overijssel	1	5	3
Flevoland	1	5	2
Gelderland	1	4	2
Utrecht	5	1	5
Noord-Holland	5	1	5
Zuid-Holland	1	4	3
Zeeland	1	5	2
Noord-Brabant	1	4	3
Limburg	1	1	2

Legenda:

Rood : minimaal 5% ongunstiger dan gemiddeld (met 1 = > 15% ongunstiger; 2 = 5-15% ongunstiger);

Ongekleurd : ± 5% rond het gemiddelde (= 3);

Groen : minimaal 5% gunstiger dan gemiddeld (met 4 = 5-15% gunstiger; 5 = >15% gunstiger).

5 Conclusie en reflectie

Met dit onderzoek is opnieuw inzicht gegeven in de regionale spreiding van de eerstelijns mondzorgberoepen in Nederland, nadat een zelfde soort analyse in 2010 door het NIVEL is uitgevoerd (Heiligers en Van der Velden, 2011). De uitkomsten vormen input voor de volgende capaciteitsramingen en (tussentijdse) adviezen over de instroom in de eerstelijns mondzorgopleidingen in Nederland, en de beleidscontext van de ramingen.

Uit de resultaten blijkt ten eerste dat er ook in 2012 verschillen bestaan tussen regio's voor wat betreft relatieve aantallen tandartsen en mondhygiënisten per inwoner. Zo behoren de regio's Amsterdam-Haarlem e.o. en Gelderland Centraal tot de regio's met de hoogste dichtheid aan eerstelijns mondzorgberoepen, en IJsselland en Zuid-Holland Zuid tot de regio's met de laagste dichtheid aan tandartsen en mondhygiënisten. De dichtheid van tandartsen die in het buitenland hun diploma hebben behaald blijkt ook het hoogst te zijn in Amsterdam-Haarlem e.o.. Andere regio's waar tandartsen met een buitenlands diploma zich relatief vaak vestigen zijn Zuid-Holland Midden en Friesland. Uitgesplitst naar Nederlandse nationaliteit en niet-Nederlandse nationaliteit blijkt dat de in het buitenland gediplomeerde tandartsen met een niet-Nederlandse nationaliteit ook relatief vaak in de regio's Zuid-Holland Midden, Amsterdam-Haarlem e.o. en Friesland zitten. De in het buitenland gediplomeerde tandartsen met een Nederlandse nationaliteit zijn relatief het vaakst Amsterdam-Haarlem e.o. en Zuid-Holland Zuid te vinden.

Ten tweede blijkt ook dat deze verschillen tussen regio's tussen 2010 en 2012 nagenoeg gelijk zijn gebleven voor wat betreft de tandartsen. Voor tandartsen was in 2010 en in 2012 het verschil tussen de NMT-regio's met de laagste en hoogste tandartsendichtheid 52 tandartsen per 100.000 inwoners. De regionale ongelijkheid in mondhygiënistendichtheid lijkt wél wat toegenomen. Het verschil tussen de NMT-regio's met het laagste aantal en het hoogste aantal mondhygiënisten per 100.000 inwoners was in 2010 10, in 2012 13. Hierbij dient echter aangemerkt te worden dat niet voor alle werkzame mondhygiënisten de woon/werk-regio beschikbaar was. Gegevens ontbreken van zo'n 500 a 600 mondhygiënisten die geen lid zijn van de NVM en niet via andere bronnen te lokaliseren zijn. Ook dient te worden opgemerkt dat het totaal aantal mondhygiënisten van 40 jaar en jonger lijkt te zijn afgenomen in twee jaar. Uit nadere analyse van het aangeleverde NVM-bestand komt naar voren dat het aantal NVM-leden voor het afstudeerjaar 2011 niet compleet lijkt. Uit een gesprek met de NVM blijkt dat studentleden die afstuderen hetzelfde jaar nog student-lid blijven en pas het eerstvolgende jaar NVM-lid worden en daarmee student-lid af; het gaat om 114 leden. Dat zou de afname (van 117) in het aantal jonge leden in het NVM-bestand in 2012 ten opzichte van 2010 kunnen verklaren. In 2010 is het bestand in het begin van het jaar opgevraagd, waardoor deze problematiek zich niet voordeed. Overigens zijn de cijfers over de woon-/werklocatie van tandartsen met het BIG als basis-bestand ook niet 100% sluitend. Het gebruik van de cijfers van de NMT als tweede databron is noodzakelijk omdat in het BIG naar alle waarschijnlijk ook niet-werkzame tandartsen opgenomen zijn; met name tandartsen met een buitenlands diploma die in Nederland willen werken en zich (verplicht) in het BIG hebben laten registreren. Daarnaast geldt voor het BIG dat er minder

kosten worden gevraagd voor de registratie dan wordt gevraagd voor het lidmaatschap van de NMT. Wanneer een tandarts stopt met werken, zal deze tandarts daardoor sneller het NMT-lidmaatschap opzeggen dan zich uitschrijven uit de BIG-registratie.

Ten derde is in dit onderzoek op regionaal niveau gekeken naar de samenhang tussen aantallen en dichtheden van tandartsen en mondhygiënisten. Hieruit blijkt dat regio's met een relatief hoge tandartsendichtheid (bijv. Amsterdam-Haarlem e.o., Gelderland Centraal), vaak ook een relatief hoge mondhygiënistendichtheid kennen. Voor een aantal regio's geldt ook het omgekeerde: een regio met relatief weinig tandartsen per 100.000 inwoners, heeft vaak ook een relatief lage mondhygiënistendichtheid (bijv. Zuid-Holland Zuid, Zuid-West Brabant). De verhouding mondhygiënisten-tandartsen is opvallend gelijk over de regio (tussen de 0,2 en 0,4 mondhygiënist per tandarts).

Tenslotte zijn de NMT-regio's en provincies gescoord op drie indicatoren die kunnen duiden op huidige of toekomstige arbeidsmarktkrapte aan mondzorgverleners:

- de relatieve dichtheid van tandartsen/mondhygiënisten ten opzichte van het landelijk gemiddelde in 2012 (hoe lager, hoe ongunstiger),
- de relatieve dichtheid van tandartsen/mondhygiënisten van 55 jaar of ouder ten opzichte van het landelijk gemiddelde in 2012 (hoe hoger, hoe ongunstiger), en
- de relatieve dichtheid van tandartsen/mondhygiënisten van 40 jaar en jonger ten opzichte van het landelijk gemiddelde in 2012 (hoe lager, hoe ongunstiger).

Uit de cijfers blijkt dat de regio's Holland Noord en Friesland relatief het meest ongunstig scoren, namelijk ongunstig op alle drie de indicatoren wat betreft de (huidige en toekomstige) dichtheid van tandartsen. Wat betreft de (huidige en toekomstige) dichtheid van mondhygiënisten scoren de regio's Limburg en Noord Nederland op de drie indicatoren ongunstig.

Er zijn uiteraard nog andere regionale knelpuntindicatoren denkbaar. Zo zou specifiek naar het aantal buitenlands gediplomeerde tandartsen met een niet-Nederlandse nationaliteit gekeken kunnen worden. Voor deze groep geldt dat zij mogelijk eerder stoppen met werken als tandarts in Nederland, omdat zij terugkeren naar hun land van herkomst. Tot slot dient nog te worden opgemerkt dat hoewel het lijkt dat de eerstelijns mondzorgberoepen redelijk zijn verspreid over de regio's, het echter denkbaar is dat er binnen een regio verschillen bestaan in de beschikbaarheid van de eerstelijns mondzorgberoepen (bijvoorbeeld op gemeenteniveau). Er is, kortom, nog volop aanleiding en input aanwezig voor vervolgonderzoek.